अभियान साप्ताहिक

ABHIYAN WEEKLY

Devendrachudal@gmail.com

वर्ष : ४२ / अंक : २९ / २०८१ फागुन १६ गते शुक्रबार / नेपाल सम्वत ११४५ / Feb. 28, 20252 / मूल्य रु. १०/-

शक्तिशाली सम्पत्ति जाँचबुझ आयोग बनाइयोस्

काठमाडौ । नेपालमा भ्रष्टाचार बढ्नुको मुख्य कारण राजनीतिज्ञहरू नै हुन् । राजनीतिज्ञहरू भ्रष्टाचारमा संलग्न नहुने हो भने कर्मचारीतन्त्रले मात्र भ्रष्टाचार गर्न सक्ने सम्भावना न्युन हुन सक्छ । भ्रष्टाचार निर्वाचनसँगै जोडिएर आएको छ । निर्वाचनको समयमा एउटा दलसँग गठबन्धन गर्ने अनि सरकार बनाउँदा अर्को दलसँग गठबन्धन गरेर सरकार निर्माण गर्ने कार्यले भ्रष्टाचारलाई बढुवा दिँदै आएको इतिहास साँक्षी रहेको छ ।

सत्ताको मोल मोलाई गरेर फेरी सरकार ढल्यो यो नै भ्रष्टाचारको जड हो, हाम्रो सत्ता राजनीति सर्वाधिक दुषित रहेको अनुभव सबैलाई थाहा भएकै विषय हो अब यस्तो प्रवृत्तिलाई नियन्त्रण गर्न कानुनी आवश्यकता रहेको छ । कानुन नै बनाएर त्यसलाई नियन्त्रण गर्न अहिलेको पहिलो आवश्यकता हो ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

हामीलाई www.abhiyanweekly.com.np मा पनि पढ्न सकिन्छ ।

भूमिसम्बन्धी अध्यादेशले गर्दा सरकारले ल्याएका सबै अध्यादेश अड्किए

अध्यादेश स्वीकृत गर्न राष्ट्रियसभामा संकट

काठमाडौ । गत असार १७ गते संघीय संसदका दुई ठुला दल नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमाले बीचमा भएको ७ बुँदे सहमतिमा सरकारले सार्वजनिक सेवाका कामलाई तत्काल चुस्त बनाउने र आर्थिक सुधारका लागि आवशयक निर्णय गर्ने सहमति भएको थियो । सोही सहमति अनुसार सरकारले ६ वटा अध्यादेश ल्याएको थियो । तर, अहिले ती अध्यादेशहरू अलपत्र परेका छन् । सरकारले ल्याएका ६ वटा अध्यादेश मध्येको भूमिसम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न बनेको विधेयक विवादको घेरामा परेको छ ।

गत पुस १४ गते सरकारले सहकारि सम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई सशोधन गर्न अध्यादेश ल्याएको थियो भने पुस १९ गते सुशासन प्रवर्द्धन तथा सार्वजनिक सेवा प्रवाहसम्बन्धी आर्थिक तथा व्यावसायिक वातावरण सुधार र लगानी अभिबृद्धि सम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न, आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तिय उत्तरदायित्व पहिलो संशोधन, निजीकरण पहिलो संशोधन र माघ २ गते भूमिसम्बन्धी केही नेपाल ऐनलाई संशोधन गर्न अध्यादेश ल्याएको थियो ।

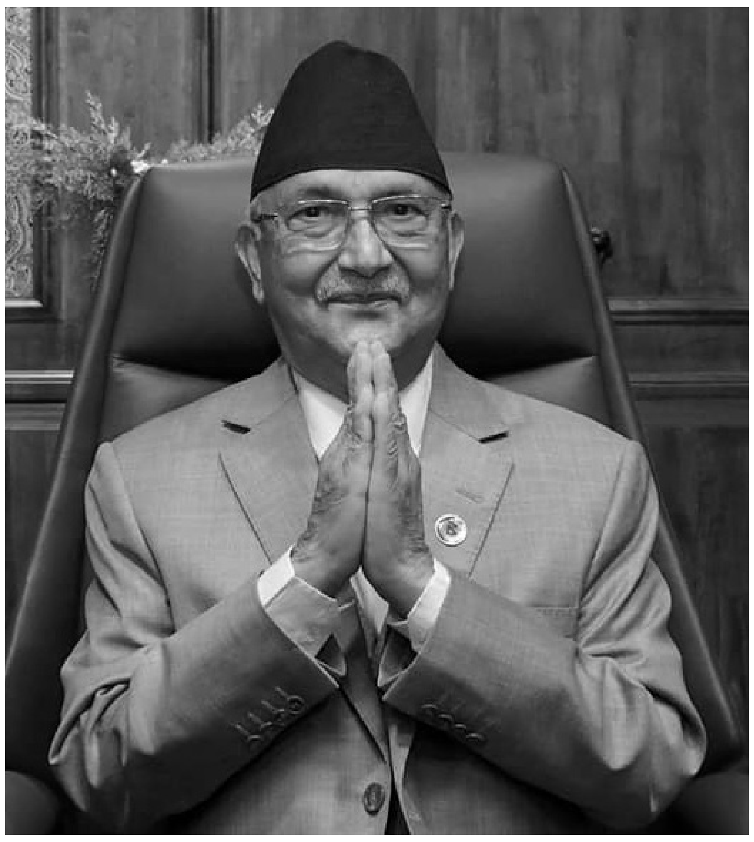

झण्डै दुई तिहाई सांसदको समर्थन पाएको कांग्रेस-एमाले सम्मिलित सरकारले ल्याएका अध्यादेश संसदमा पेश गरेको २७ दिन वितिसक्दा पनि अघि बढ्न सकेको छैन । सरकारले हिउँदे अधिवेशन सुरू भएको माघ १८ गते नै ६ वटै अध्यादेश संसदमा पेश गरेको भएपनि त्यसपछि अध्यादेश स्वीकृत्तिका लागि संसदीय प्रक्रिया अघि बढ्न सकेको छैन ।

प्रतिनिधिसभामा सरकारको पक्षमा बहुमत रहेपनि राष्ट्रिय सभामा सरकारको पक्षमा सामान्य बहुमतसम्म नरहेको र सरकारले राजनीतिक सहमति जुटाउन नसक्दा अध्यादेश स्वीकृत्तिको प्रक्रिया अघि बढ्न नसकेको हो । सरकारकै आग्रहमा अब प्रतिनिधिसभाको बैठक फागुन २१ मा मात्र बस्ने भएको छ भने राष्ट्रियसभाको बैठक फागुन १८ गतेका लागि बोलाइएको छ ।

अध्यादेश दुवै सदन प्रतिनिधिसभा र राष्ट्रियसभाबाट स्वीकृत भएपछि मात्र सरकारले प्रतिस्थापन विधेयक अघि बढाउने बाटो खुल्छ । दुवै सदनको पहिलो बैठक बसेको ६० दिन भित्र पारित नभएको खण्डमा अध्यादेश निस्क्रिय हुने

>>> बाँकी ८ पेजमा

के सामाजिक सञ्जाल भड्काउने हतियार हुन त ?

काठमाडौ । पछिल्लो समयमा सामाजिक सञ्जालहरूमा देखिने शब्दहरूले गर्दा सामाजिक सञ्जाललाई नियमन गर्नुपर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिएको छ । सामाजिक सञ्जाललाई नियन्त्रण होइन नियमन गरेर व्यवस्थित गरिनुपर्ने अवस्था आइसकेको छ । जसलाई जनताले आफ्नै मतबाट जिताएका थिए आज तिनै नेताको जन्मदिनमा समेत हार्दिक श्रद्धाञ्जली लेखेर सामाजिक सञ्जाल रंगिएका छन् । यस्तो विडम्बनाको अन्त्य हुनैर्पछ । हिजो तिनै नेतालाई मत दिएर जिताएका व्यक्तिहरूले नै आज त्यस्ता शब्द प्रयोग गर्नु कति उचित हुन सक्छ । नेतृत्व जनताको मतबाट भएको हुन्छ भने उनीहरूलाई जनताको मतबाटै हटाउन पनि सकिन्छ भन्ने हेक्का सबैलाई हुनुपर्ने होइन र ?

नेता र नेतृत्व असफल भए त्यसको आलोचना र

>>> बाँकी ८ पेजमा

विगतको सरकारकै कारण नेपाल ग्रे लिष्टमा

काठमाडौ । नेपाल फेरी फाइनान्सियल एक्सन टास्क फोर्स (एफएटीएफ) को ग्रे लिष्टमा परेको छ । विगतमा पनि नेपाल यस्तो सूचीमा परेको थियो । यस्तो सूचीमा परेपछि अन्तर्राष्ट्रिय वित्तिय कारोबार जटिलता पर्ने निश्चित जस्तै भएको छ । सरकारले आवश्यक सुधार गर्न नसकेपछि नेपाल फेरी जोखिममा परेको छ । यस्तो सूचमि परेपछि नेपालको बैकिङ्ग प्रणाली, अन्तर्राष्ट्रिय व्यवसाय, विदेशी लगानी र रेमिट्यान्स प्रवाहमा गम्भीर असर पर्ने सम्भावना समेत रहेको छ । सरकार र सम्बन्धित निकायले समयमै आवश्यक सुधार नगरेको खण्डमा नेपाल थप आर्थिक संकटमा फस्न सक्छ ।

नेपाललाई एफएटीएफको एसिया प्यासिफिक ग्रुप एपीजीले २०२३ मा गरेको मूल्यांकन प्रतिवेदनमा दिएका सुझाव कार्यान्वयन गर्न नसकेको कारण ग्रे लिष्टमा

>>> बाँकी ८ पेजमा

वैदेशिक सहायता रोक्ने मुद्दामा ट्रम्पलाई अदालतको साथ

काठमाडौं । अमेरिकाको सर्वोच्च अदालतका प्रधानन्यायाधीशले जोन रोबर्ट्सले ट्रम्प प्रशासनले वैदेशिक सहायताको २ अर्ब डलर खर्च गर्नैपर्ने अदालती आदेश स्थगन गरेका छन् ।

अमेरिकी विश्व च्यानल सीएनएनका अनुसार ट्रम्प प्रशासनले पनि उक्त लक्ष्य पूरा गर्न असम्भव रहेको दाबी गरिएको छ । न्यू योर्क टाइम्सले यसलाई ट्रम्पको जितको कोणमा व्याख्या गरेको छ । प्रधानन्यायाधिशले बुधवार मध्यरात ट्रम्पको कानुनी टीमको अपिल अनुसार 'प्रशासकीय स्थगन'को आदेश दिएका हुन ।

>>> बाँकी ८ पेजमा

आफ्नो असफल लुकाउन दाहाल सक्रिय

काठमाडौ । नेपालको राजनीतिक बृत्तमा सबैभन्दा बढी सुनिने शब्द हो भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन । तर व्यवहारमा हेर्दा नत भ्रष्टाचार नै कमी आएको छ नत सुशास नै कायम भएको छ । अनियमितता र भ्रष्टाचारमा पुराना र नयाँ भनिएका दलका नेताहरू नै संलग्न हुँदै आएका छन् । पछिल्लो समयमा भ्रष्टाचार बढेकोमा चिन्ता नगर्ने नेताहरू नै भेटिँदैन तर तिनै चिन्ता गर्ने नेताहरूनै सरकार र पिक्षी दलका रहेका छन् ।

पछिल्लो समयमा नेपाल एफटीएफको ग्रे लिष्टमा परेपछि अझ त्यसले व्यापकता पाएको छ । एकले अर्कोलाई दोष लगाएर आफू उम्किने प्रयास गरिरहेका छन् । त्यसको प्रत्यक्ष प्रमाण हुन माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष एवं पूर्व प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहाल । एफएटीएफले

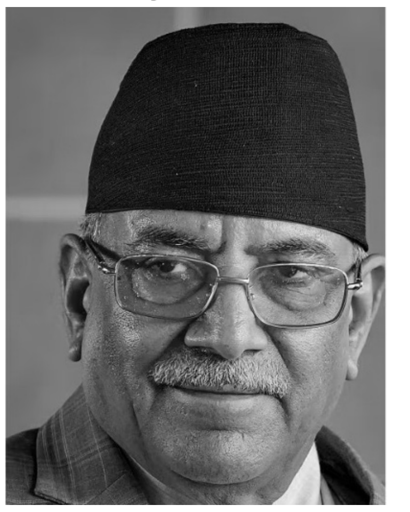

पछिल्लो समयमा सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदन नेपाल ग्रे लिष्टमा परेको छ । एफएटीएफले सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदन २०२४ को भएको र त्यसबेला दाहाल नै प्रधानमन्त्री रहेकाले त्यो जिम्मेवारी दाहालले नै लिनुपर्दछ ।

पुष्पकमल दाहाल प्रधानमन्त्री रहेका बेला भ्रष्टाचार नियन्त्रण र सुशासन कायम गर्न असफल सावित भएका थिए । उनैको पालमा उनले ललिता निवास जग्गा प्रकरणमा संलग्न भएका पूर्व प्रधानमन्त्रीद्वय माधव नेपाल र बाबुराम भट्टराईलाई उन्मुक्ति दिएका थिए । सहकारी ठगी प्रकरणमा मुछिएका रास्वपाका सभापति रवि लामिछानेलाई समेत उनले उन्मुक्ति दिएका थिए । संघीय संसदको समितिमै पुगेर तत्कालिन प्रधानमन्त्री दाहालले

>>> बाँकी ८ पेजमा

कांग्रेस-एमालेले दाहालको चुनौतीलाई स्वीकार गरेका हुन् ?

काठमाडौ । मुलुकका ठुला भनिएका तीन दल नेपाली कांग्रेस-नेकपा एमाले र माओवादी केन्द्र नै हुन् । विगत लामो समयदेखि यिनै तीन दलका नेताहरूले सरकारको नेतृत्व गर्दै आएका छन् । २०७९ मा सम्पन्न भएको संघीय संसद र प्रदेशसभाको निर्वाचनमा कांग्रेस र माओवादी केन्द्रले गठबन्धन गरेर निर्वाचनमा गएका थिए । तर पनि उनीहरूले संघीय संसदमा बहुमत ल्याउन सकेन ।

निर्वाचनको परिणाम पछि कांग्रेसले धेरै सिट जितेपछि उसले आफ्नै नेतृत्वमा सरकार बनाउने निर्णय गरेपछि माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल आफू प्रधानमन्त्री बन्न नेकपा एमालेको शरणमा पुगे र प्रधानमन्त्री बन्न सफल भएका थिए । एमालेको सहयोगमा प्रधानमन्त्री बनेको दुई

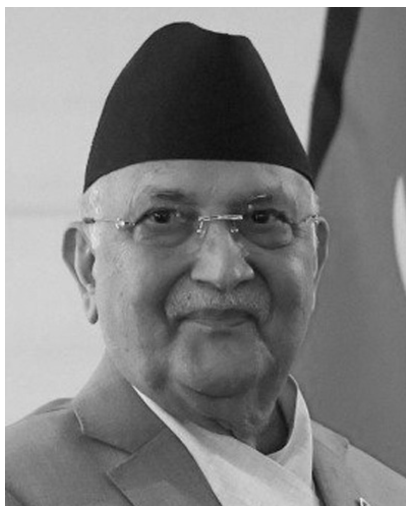

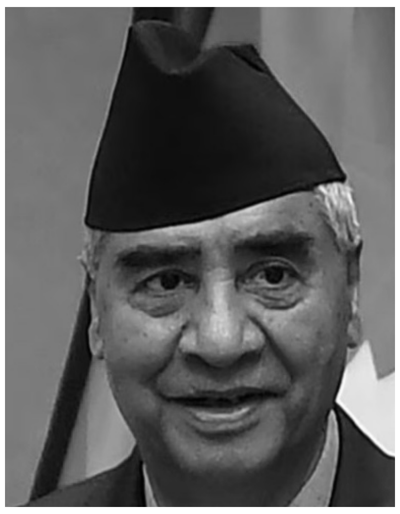

महिना नपुग्दै उनी फेरी कांग्रेसको सहयोगमा प्रधानमन्त्रीमा रहि रहन सफल भए समस्याको जड त्यहीनेर थियो । निर्वाचनमा एउटासँग गठबन्धन गर्ने अनि सरकार अर्को दलसँग मिलेर बनाउने ?

पुष्पकमल दाहालको दोहोरो चरित्रले गर्दा नै २०७९ पछि तीन पटक सरकारको नेतृत्व परिवर्तन भएको छ । छोटो छोटो समयमा सरकारको नेतृत्व परिवर्तन हुँदा जनतामा निराशा छाएको सत्य वास्तविकतालाई दलहरूले स्वीकार गर्नुको बदला पछिल्लो समयमा दलहरूले एकले अर्कोलाई खुइल्याउने कार्य गरिरहेका छन् । त्यसको प्रत्यक्ष प्रमाण हुन् पुष्पकमल दाहाल आफू प्रधानमन्त्रीबाट हट्नु परेको पिडा उनले आजसम्म पर्खिरहेका

>>> बाँकी ८ पेजमा

कानुन सबैका लागि बराबरी कि ठुलालाई अर्कै

काठमाडौ । संघीय संसदको मुख्य काम भनेको कानुन, सरकार र बजेट बनाउने अर्को सहायक काम हो । सरकार बनाउने, कानुन र बजेट कार्यान्वयनका अनुमगन गर्ने । संघीय संसदले सरकार बनाउने हो अनि प्रधानमन्त्रीको चयन गर्ने हो । त्यो सरकारका प्रधानमन्त्री र मन्त्रीहरू सामूहिक रूपमा उत्तरदायी हुने व्यवस्था संविधानको धारा ७६ मा गरिएको छ । मन्त्रीहरू आफ्नो मन्त्रालयको काममा व्यक्तिगत रूपमा संसदप्रति उत्तरदायी हुन्छन् भने सम्वैधानिक व्यवस्था रहेको छ । तर संसदले यो काम प्रभावकारी रूपमा गरिरहेको छ भने प्रश्न समेत अहिले उठ्न थालेको छ । संसदले यस्तो कार्यलाई कति प्राथमिकता दिएको छ । मन्त्रीहरूले आफ्नो जवाफदेहिता संसदप्रति भएको हेक्का राखेका छन् त ?

संसद प्रभावकारी हुनुपर्ने हो अहिले

>>> बाँकी ८ पेजमा

स्वतन्त्रता र न्यायको लागि आवाज

अशोक राई

राजनीतिक न्यायको लागि संघर्ष जारी रहँदा, १९४७ देखि भारतीय सेनाले रक्षाहीन कश्मीरीहरूको इच्छालाई दबाएर जबरजस्ती जम्मू कश्मीर कब्जा गरेदेखि कब्जा गरिएको कश्मीरको भाग्य अनिश्चित, पीडादायी र दुःखद छ । यस विवादित क्षेत्रका जनता लामो समयदेखि भूराजनीतिक तनाव, सैन्य हस्तक्षेप, हिन्दुत्व-संचालित आरएसएस/भाजपा साम्प्रदायिक एजेन्डा र तथाकथित रणनीतिक स्वार्थहरूको क्रसफायरमा फसेका छन् । राम्रो राजनीतिक र आर्थिक भविष्यको आकांक्षा - कब्जा, उत्पीडन र सीमान्तीकरणबाट मुक्त - अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय र संयुक्त राष्ट्र संघले यसको प्रस्तावहरू अनुसार स्वीकार र समर्थन गर्न योग्य छ । जम्मू र कश्मीर महत्वपूर्ण भूराजनीतिक महत्व र लामो समयदेखि चलिरहेको अशान्तिको क्षेत्र बनेको छ, जुन एएफएसपीए जस्ता कठोर कानूनहरूद्वारा सशक्त भारतीय सैन्य बलहरूको भारी उपस्थिति अन्तर्गत दबाइएको छ । कश्मीरको बारेमा धेरैजसो विश्वव्यापी बहस भारत र पाकिस्तान बीचको विवादमा केन्द्रित भए पनि, आईआईओजेकेमा जीवनको वास्तविकता, राजनीतिक दमन, आर्थिक वञ्चितता र स्वतन्त्रताको दमन सहित, अस्पष्ट रहन्छ ।

कश्मीर उपत्यका, जम्मू क्षेत्र, मुस्लिम बहुल जिल्लाहरू, शहरहरू, गाउँहरू र नियन्त्रण रेखा क्षेत्रहरूले दशकौंदेखि भारतीय सेनाद्वारा राजनीतिक दमन, आर्थिक स्थिरता र मानवअधिकार उल्लङ्घन, साथै आरएसएस, भाजपा, विश्व हिन्दू हिन्दू धर्मगुरुहरूद्वारा साम्प्रदायिक प्रहरी प्रशासनको साक्षी बनेका छन् । १९४७ देखि २०१९ सम्म र त्यसपछिका आईआईओजेकेको अनकही कथा आर्थिक संकट, सम्पत्ति कब्जा, सरकारी सेवाबाट कश्मीरी मुस्लिम कर्मचारीहरूलाई बर्खास्त गर्ने र हिन्दुत्व समूहहरूद्वारा जम्मू-श्रीनगर राजमार्गको बारम्बार अवरोध गर्ने जस्ता अथक संघर्ष, दमन, अन्याय र अत्याचारको कथा हो, जसले जनताको पीडालाई थप बढाएको छ । भारतीय कब्जा विरूद्ध जनमत संग्रह, मर्यादा र न्यायको लागि कश्मीरीहरूको माग विश्वव्यापी रूपमा सक्रिय छ ।

१९४७ मा कब्जा गरेदेखि, आईआईओजेके नयाँ दिल्लीद्वारा व्यवस्थित नियन्त्रणमा रहेको छ, सुरुमा धारा ३७० र ३५६ द्वारा प्रदान गरिएको सीमित शक्तिहरू अन्तर्गत, जुन पछि अगस्ट ५, २०१९ मा भाजपा सरकारले बल, सैन्य घेराबन्दी र कर्फ्यू मार्फत खारेज गर्‍यो । भारतले कश्मीरीहरूको लागि आफ्नो समर्थनको प्रचार गर्दा, आईआईओजेकेमा यसको गैरकानूनी र कठोर कार्यहरूले एकदमै फरक वास्तविकता प्रकट गर्दछ । अक्टोबर-नोभेम्बर २०२४ मा धारा ३७० र ३५ ए खारेज गरेपछि, केन्द्र शासित प्रदेश ढाँचा अन्तर्गत तथाकथित राज्य सरकार शक्तिहीन छ, नियुक्त उपराज्यपाल मार्फत नयाँ दिल्लीद्वारा प्रत्यक्ष रूपमा नियन्त्रित ।

कश्मीरको समाधानको मागको बावजुद, स्थानीय राजनीतिक दलहरू, नेताहरू र कार्यकर्ताहरूले ठूलो स्वायत्तताको वकालत गर्ने (१९५३ अघि) गिरफ्तारी, धम्की र सेन्सरशिपको सामना गर्छन् ।

भारतीय सेना, प्रहरी प्रतिष्ठान र गुप्तचर एजेन्सीहरूले यस क्षेत्रमा आफ्नो गढ कायम राख्छन्, जसले गर्दा असहमत राजनीतिक आवाजहरूलाई दबाइएको छ भनी सुनिश्चित हुन्छ । राजनीतिक नेता र कार्यकर्ताहरूको लामो समयसम्म नजरबन्द र आधारभूत लोकतान्त्रिक अधिकारको अभावले स्थानीय जनतामा व्यापक निराशा, डर र चिन्ता बढाएको छ ।

२०१९ पछि नयाँ कानून लागू भएपछि र स्थानीय स्रोतसाधनको दोहनले स्थितिलाई झनै बिगारेको छ, जसले कश्मीरीहरूको आर्थिक कठिनाइलाई गहिरो बनाएको छ ।

प्राकृतिक स्रोतसाधन, जलविद्युत सम्भावना र पर्यटनमा धनी भए पनि, यो क्षेत्र उपेक्षा र अविकसित अवस्थाबाट ग्रस्त छ । भारतले यी स्रोतसाधनको दोहन गर्दा, स्थानीय जनताको लागि पूर्वाधार, स्वास्थ्य सेवा वा शिक्षामा थोरै लगानी गरिएको छ ।

नयाँ लागू गरिएको अधिवास कानून अन्तर्गत, जम्मू र कश्मीरको राज्य विषय कानूनको उल्लङ्घन गर्दै गैर-कश्मीरीहरूलाई लाखौं आवासीय प्रमाणपत्रहरू प्रदान गरिएको छ । नरेन्द्र मोदीले भारतको प्रधानमन्त्री बनेदेखि कश्मीरमा विकास भएको दाबी गर्दै गान्धी, अब्दुल्लाह र मुफ्तीहरूलाई यसको कथित बेवास्ताको दोष लगाएका छन् । यद्यपि, उनको तथाकथित 'नयाँ कश्मीर' टिभी च्यानलहरू र स्थानीय मिडियालाई धम्की मार्फत भारतीय जनतालाई खुसी पार्ने उद्देश्यले गरिएको प्रचार मात्र हो ।

मोदीको कश्मीरको प्रत्येक भ्रमण त्यहाँका बासिन्दाहरूको लागि पीडामा परिणत हुन्छ–सडकहरू अवरुद्ध हुन्छन्, खानतलासी र जाँच तीव्र हुन्छ, कार्यकर्ताहरूलाई हिरासतमा लिइन्छ, सरकारी कर्मचारीहरूलाई आधिकारिक कार्यक्रमहरूमा उपस्थित हुन बाध्य पारिन्छ, र स्कूलका बच्चाहरूलाई फोटो खिच्नको लागि लाइनमा राखिन्छ । दाबीहरूको विपरीत, मोदीले कश्मीरमा कुनै महत्वपूर्ण विकास घोषणा गरेका छैनन् । श्रीनगर स्मार्ट सिटी, सेमी रिङ रोड, र रेलवे लाइन निर्माण जस्ता परियोजनाहरू भारतभरि लागू गरिएका नियमित पूर्वाधार परियोजनाहरू हुन्, कश्मीरको लागि विशेष पहलहरू होइनन् । मोदीको शासनकालमा परिवर्तन भएको कुरा भनेको यस क्षेत्रमा गैर-कश्मीरीहरूको बढ्दो आगमन हो । स्थानीय कश्मीरीहरूले प्रतिबन्धहरूको सामना गर्दा उनीहरूलाई व्यवसाय स्थापना गर्ने अवसरहरू प्रदान गरिँदैछ घण्टा घर नजिकैको लाल चौक जस्ता क्षेत्रहरूमा, कश्मीरीहरूलाई स्टलहरू राख्न निषेध गरिएको छ, जबकि गैर-कश्मीरीहरू प्रहरी र सिआरपिएफ सुरक्षामा स्वतन्त्र रूपमा सञ्चालन गर्छन् । पत्रकारहरूलाई त्यहाँ रिपोर्ट गर्न निषेध गरिएको छ, र भारी सुरक्षा उपस्थितिले कश्मीरीहरूलाई आवश्यक नभएसम्म क्षेत्र भ्रमण गर्नबाट रोकेको छ ।

यसबाहेक, सडक, भवन र खानी लगायतका प्रमुख पूर्वाधार परियोजनाहरूको लागि धेरैजसो ठेक्काहरू गैर-कश्मीरीहरूलाई आउटसोर्स गरिएको छ, जसले गर्दा स्थानीय स्रोतहरूको मूल्य आकाशिएको छ ।

थप मन्दिरहरू पुनः खोलिएका छन्, कश्मीरी पण्डितहरू फर्किरहेका छन्, र गैर-मुस्लिम भारतीयहरूलाई कडा सुरक्षा अन्तर्गत यात्रा र जुलुसहरू सञ्चालन गर्न अनुमति दिइएको छ । यसैबीच, कश्मीरको मुस्लिम बहुल जनसंख्याले धार्मिक जमघटहरूमा प्रतिबन्धहरूको सामना गरिरहेको छ । श्रीनगरको ऐतिहासिक जामिया मस्जिद शुक्रबार र ईदको प्रार्थनाको लागि बारम्बार बन्द रहन्छ, र मस्जिदको प्रवचन निगरानी र सेन्सर गरिन्छ । आईआईओजेकेमा भाजपाको नीतिहरूबाट लाभ उठाउने केही चुनिएका व्यक्तिहरू कश्मीरीहरूको सामूहिक अधिकारभन्दा व्यक्तिगत लाभलाई प्राथमिकता दिँदै हिन्दुत्व एजेन्डाको सहजकर्ता बनेका छन् । यस्ता अवसरवादीहरूले ऐतिहासिक रूपमा शक्ति गतिशीलताको आधारमा वफादारी परिवर्तन गरेका छन्,पहिले प्रतिरोधसँग मिल्दोजुल्दो र अहिले भाजपा शासनसँग ।

आईआईओजेकेमा भारतको भाजपा-नेतृत्वको नीति कश्मीरीहरूको कल्याण वा द्वन्द्व समाधानको सट्टा हिन्दुत्व-विचारधाराद्वारा निर्देशित छ ।

अमेरिका-भारत रणनीतिक गठबन्धन र बढ्दो सैन्यीकरणले स्थितिलाई अझ बिगारेको छ । ठूला भूभाग भारतीय सेना र भाजपा-सम्बद्ध रक्षा कम्पनीहरूलाई हस्तान्तरण गरिएको छ, जसले जनसांख्यिकीय परिवर्तन र वातावरणीय विनाशको बारेमा चिन्ता बढाएको छ ।

यी कश्मीर विरोधी नीतिहरू र पूर्वाधार परियोजनाहरूको विरोध गर्ने स्थानीय आवाजहरूलाई निर्दयी रूपमा दबाइएको छ, किनकि नयाँ दिल्लीले कश्मीरीहरूको जायज गुनासोहरू भन्दा आफ्नो हिन्दुत्व-आरएसएस एजेन्डालाई प्राथमिकता दिन्छ ।

आरएसएस, बिजेपी र भिएचपी, शिव सेना, बजरंग दल र डोगरा अतिवादीहरू जस्ता हिन्दुत्व समूहहरू, प्रायः भारतीय सुरक्षा बलहरूद्वारा समर्थित, यस क्षेत्रलाई अस्थिर बनाएका छन्, यसको धार्मिक, राजनीतिक र आर्थिक परिदृश्यलाई खतरामा पारेका छन् । आर्थिक सीमान्तीकरणको अतिरिक्त, कश्मीरका जनताले स्वेच्छाचारी गिरफ्तारी, जबर्जस्ती बेपत्ता, गैरन्यायिक हत्या र राजनीतिक सक्रियताको दमन लगायत गम्भीर मानवअधिकार उल्लङ्घनहरू सहेका छन् । पत्रकार र मानवअधिकार रक्षकहरूले धम्की, पिएसए र युएपिएजस्ता कालो कानून अन्तर्गत थुनामा र अभिव्यक्ति स्वतन्त्रतामा गम्भीर प्रतिबन्धहरूको सामना गर्छन् ।

भारतीय सेनाले यौन हिंसालाई युद्धको हतियारको रूपमा व्यवस्थित रूपमा प्रयोग गरेको छ । फेब्रुअरी २३, १९९१ मा कुनान र पोशपोरामा भएको सामूहिक बलात्कार भारतको क्रूरताको डरलाग्दो सम्झना हो, जहाँ आठ देखि असी वर्ष उमेरका लगभग १०० महिलाहरूलाई सैन्य अपरेशनको क्रममा सामूहिक बलात्कार गरिएको थियो । ३४ वर्षको बावजुद, न्याय अझै पनि मायावी छैन, र अपराधीहरू ढालमा छन् । जनवरी १९८९ देखि, भारतीय सेनाले आईआईओजेके मा ११,२६५ भन्दा बढी महिलाहरूलाई दुर्व्यवहार र बलात्कार गरेको छ, २००१ देखि कम्तिमा ६८८ महिलाहरू शहीद भएका छन् । थप रूपमा, भारतको राज्य आतंकवादका कारण २२,९८१ महिला विधवा भएका छन् । अन्तर्राष्ट्रिय समुदाय आईआईओजेकेको दुर्दशामा धेरै हदसम्म मौन छ, बरू व्यापक कश्मीर विवादमा ध्यान केन्द्रित गर्दै भारतले आफ्नो कब्जा गरेको क्षेत्रमाथि गरेको व्यवस्थित दमनलाई बेवास्ता गर्दै ।

भारतले झूट प्रचार गर्न र कश्मीर मुद्दाबाट ध्यान हटाउन जारी राखेको छ जबकि यसको क्रूर कब्जाको बारेमा सत्यलाई दबाउन खोजिरहेको छ ।

कालो कानून, मिडिया सेन्सरशिप र विश्वव्यापी हस्तक्षेपको अभावको बावजुद, कश्मीरको वास्तविकताको बारेमा जागरूकता बढ्दै गएको छ, जवाफदेहिता र कश्मीरीहरूको अधिकारको मान्यताको लागि बढ्दो आह्वानहरू सहित ।

आईआईओजेकेको संघर्ष केवल क्षेत्रीय विवादहरूको बारेमा होइन तर राजनीतिक न्याय, आत्मनिर्णय, र स्वतन्त्र र समृद्ध भविष्यको लागि यसको जनताको लचिलोपनको बारेमा पनि हो ।

नेपालमा लगानीका सम्भावनालाई अवसरमा बदल्नुपर्छः अध्यक्ष ढकाल

काठमाडौं । नेपाल उद्योग वाणिज्य महासंघका अध्यक्ष चन्द्रप्रसाद ढकालले नेपालमा लगानीको राम्रो सम्भावना रहेको बताएका छन् । यसकारण नेपालमा केही छैन भन्ने गलत मान्यतालाई चिर्न जरूरी रहेको उनले बताएका छन् ।

बुटवल उद्योग वाणिज्य संघ रूपन्देहीको ७२ औं स्थापना दिवसको अवसरमा शनिबार बुटवलमा आयोजित कार्यक्रममा उनले उद्यमशीलताको विकास गर्दै रोजगारी सिर्जना गर्नुपर्ने धारणा राखेका छन् । उनले भने, 'नेपालमा लगानीका प्रशस्त सम्भावना छन्, ती सम्भावनालाई अवसरमा बदल्न आवश्यक छ ।'

यहाँको स्रोतसाधनलाई उपयोग गरेर धेरै आम्दानी गर्न सकिने चर्चा गर्दै उनले नेपालमा प्राकृतिक सोतसाधनको प्रचुर सम्भावना रहेको र त्यसलाई 'क्यापिटलाइज' गर्नुपर्नेमा जोड दिए ।

कार्यक्रममा बुटवल उद्योग वाणिज्य संघ रूपन्देहीका अध्यक्ष हरिप्रसाद अर्यालले यस क्षेत्रका उद्योगी व्यवसायीहरूले २००९ सालमा तदर्थ समिति गठन गरी विधिवत रूपमा २०१० सालमा बुटवल उद्योग वाणिज्य संघको स्थापना गरेको जानकारी गराउँदै संघको स्थापनासँगै यस क्षेत्रको आर्थिक, सामाजिक तथा भौतिक विकासमा समेत लगानी सहितको नेतृत्वदायी भूमिका खेल्दै आएको बताए ।

संघले शिक्षा क्षेत्रमा लुम्बिनी वाणिज्य क्याम्पस, सिद्धार्थ गौतम बुद्ध क्याम्पसको स्थापना, बुटवल बहुमुखी क्याम्पसको विज्ञान भवन निर्माण, स्वास्थ्यमा आम्दा अस्पताल, लुम्बिनी प्रादेशिक अस्पतालमा प्रसुति भवन निर्माणलगायत पूर्वाधार निर्माणमा लगानीसहितको नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गरेको चर्चा गर्दै अर्यालले त्यसबाहेक यस क्षेत्रको आर्थिक तथा सामाजिक विकासमा पनि उल्लेखनीय योगदान गरिएको बताए । कार्यक्रममा बुटवल उद्योग पाणिज्य संघका पूर्वअध्यक्ष कुशप्रसाद मल्लीलाई सम्मान गरिएको छ । संघको स्थापना दिवसको अवसरमा पूर्वअध्यक्षहरूको तर्फबाट उनलाई सम्मान गरिएको हो । संघलाई पुर्‍याएको योगदान बापत उनलाई सम्मानपत्रसहित दोसल्ला ओढाएर सम्मान गरिएको हो ।

संघको स्थापना दिवसकै अवसरमा मानव सेवा आश्रमलाई ५१ हजार रुपैयाँ आर्थिक सहयोग प्रदान गरिएको छ । यस्तै बुटवल उद्योग वाणिज्य संघको आयोजनामा भएको औधोगिक व्यापार मेलामा योगदान गरेका फरक क्षमताका भरतराज केसी र डिल्लीराज कँडेललाई पनि सम्मान गरिएको थियो ।

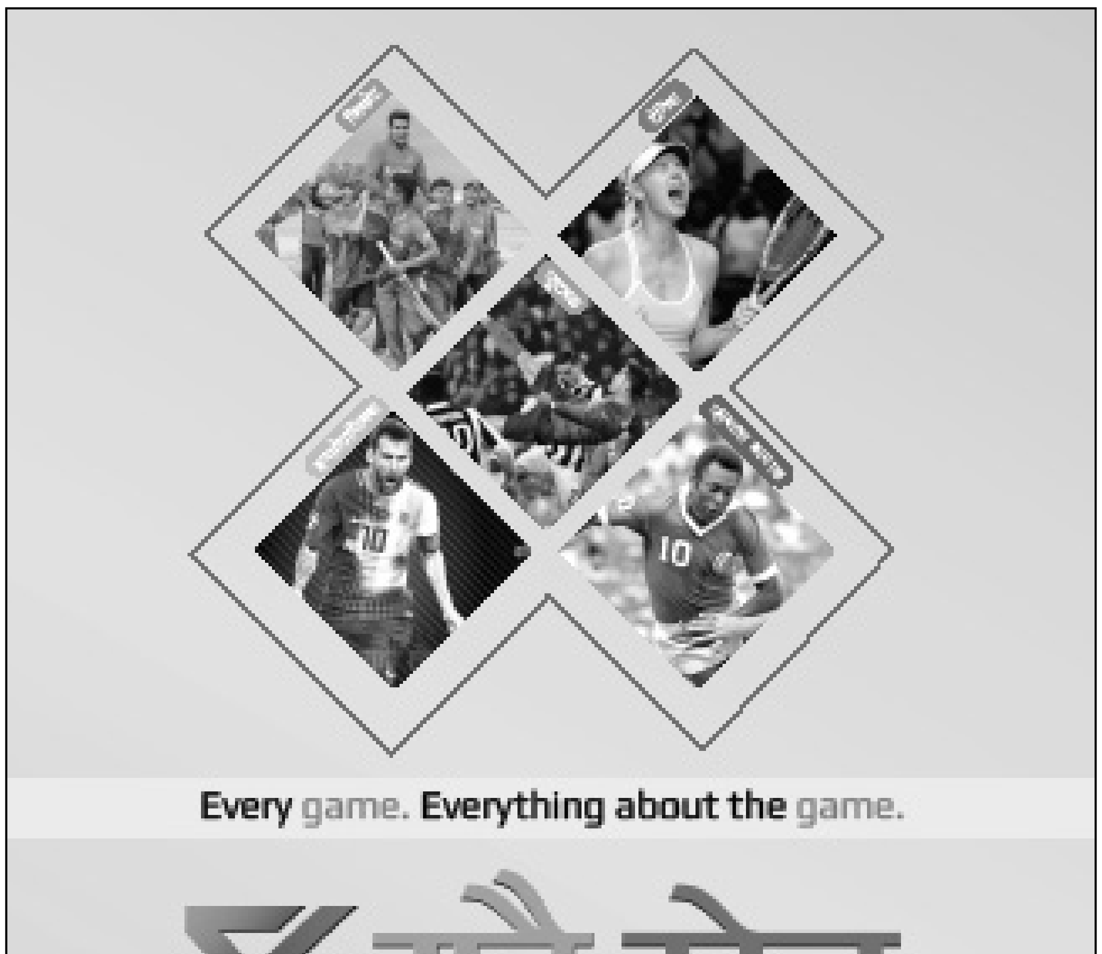

नेतृत्व असफल भएपछि घुम्दैफिर्दै राजतन्त्र

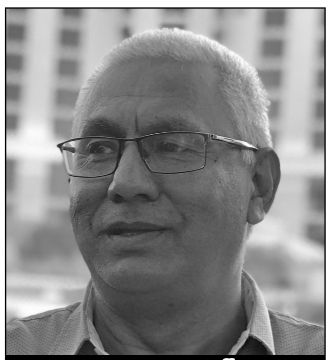

• राजन कार्की
rajan2012karki@yahoo.com

१८ वर्ष पनि चलाउन सकेनन् लोकतान्त्रिक गणतन्त्र । माँगेको भीख बाटैमा ठिक भनेको यही हो । अर्काले दिएको लोकतन्त्र चलाउने न सीप देखियो, न ल्याकत । नेतृत्व असफल भएपछि, नीति र नैतिकतामा अड्न नसकेपछि फेल हुनुथियो । स्थापित पार्टी र तिनका नेता असफल भए ।

नेतृत्व असफल हुनसक्छ, भयो । तर यो सिद्धान्त र लोकलज्जाहीन नेतृत्वले देशलाई समेत संकटमा फसाइदियो, यो नेपाल र नेपालीका लागि दुर्भाग्य हो ।

वर्तमान कालखण्डको यक्ष प्रश्न हो– कम्युनिष्ट र कमाउनिष्ट बने, प्रजातन्त्रवादी भ्रष्टाचारका पर्याय भए, नौसिखा पार्टीहरू नौदिन पनि चलेनन् । अब देशको गति र मति के हुनै ? बिग्रिएको, भत्किएको मुलुकलाई कसले सम्हाल्ने ? यसकारण सबै समस्याको जड राजतन्त्र होइन रहेछ भन्ने प्रमाणित भयो । फेरि राजतन्त्र पुनर्स्थापनाको जनमाग बढेर गएको छ ।

समाजमा उखान छ, नपाउनेले केरा पायो बोक्रै समेत खायो । नेपालको लोकतन्त्रको परिभाषा यही भयो । भनिन्छ, काँचो फल खानेले फलको रस चाख्न पाउँदैन । उसले त बीउसमेत नास गर्छ । लोकतन्त्र यसरी नासवान बन्दैछ, नास्ने लोकतन्त्रलाई खोरिया बनाएर फाँड्ने छाडा साँढेहरूका कारणले ।

नेपालमा सर्वहाराको न्यायका लागि, राष्ट्राधिकारकालागि जनयुद्ध धर्मयुद्ध भनियो । १७ हजारको बली चढाइयो । बरदान लिए प्रचण्ड ग्याङ्ले । प्रचण्ड तेजवान सूर्यजस्ता थिए, १७ वर्ष राजनीतिको किङपिन बने, यिनले कुनै लछारपाटो लगाउन सकेनन् । फेरि जनताको साथ चाहियो भन्दै देशभरिका जनतासामु जाने निर्णयमा पुगेका छन् । जनताले कसरी पतयाउलान् यिनलाई ?

अर्का कम्युनिष्ट, गोलीजस्ता ओली, राष्ट्रवादमा टेकेर यसरी अग्लिए कि चुनाव जितेर सत्तामा के पुगेका थिए, भुइँमै खुरमुरिए । कांग्रेसको टेकोको सहारामा फेरि सत्तामा पुगवेका छन् । सत्तामा पुग्नका लागि पड्क्यो, सत्तामा पुगेपछि सड्क्यो । अब के गर्लान् ? लोकतन्त्रको गद्दीमा बसेर सनकमा शासन चलाइरहेका छन् । यिनको पनि घनघोर जनविरोध हुनथालिसकेको छ ।

कांग्रेस कठै भन्ने अवस्थामा पुगिसक्यो । चारतारा शर्महारा, कांग्रेसको विषयमा बहस गर्नु बेकार छ ।

सवाल नयाँ नेपाल बनाउँछु भन्ने कांग्रेस, कम्युनिष्टको छ, जसले देश र जनतालाई धोका दिए । जनयुद्ध र जनआन्दोलन छलकारा थियो, प्रचण्ड, ओलीहरू त हलकारामात्र रहेछन् । जतिसुकै सर्वहाराको भाषण गरे पनि, बोल्सेविक क्रान्तिको डिङ हाँके पनि २०६३, २०६५ को जनआन्दोलन र गणतन्त्र घोषणा धर्मयुद्ध थिएन । १९०३ को कोतपर्व र यो परिवर्तनमा कुनै भिन्नता थिएन । यी आफै श्री ६ बने, मनपर्दी शासन चलाए । चलिरहेको छ ।

समाज बदल्ने धर्मयुद्ध लड्न अर्कै आँट, अर्कै हौसला, माटोप्रतिको मायाँ र देशप्रतिको गौरव चाहिन्छ । ठूलै छाती, ठूलै त्याग, बलिदान हुने जोश र तातो मुटु चाहिन्छ । आजका हाम्रा नेताहरूमा स्वार्थमात्र छ । स्वार्थीहरू कायर हुन्छन्, कायरहरू पल पल मर्छन् र मरेपछि कलंक बन्छन् । जनयुद्ध र जनआन्दोलनको आगोमा खारिएर निस्केका नेताहरू त देशका, जनताका गहना हुनुपर्ने हो, फलामको सुइरो बनेर घोचिरहेका छन् । फलाम हतियार हो, फलाम विष पनि हो । फलाम जनता र देशको घाउमा मलम होइन । नेतृत्व मलम होइन, फलाम बने । जसले हरेक क्षण देश र जनताको घाँटी रेटिरहेको छ ।

धर्म नास भयो । राजनीतिमा धर्म हुन्छ । प्रतिबद्धता र सिद्धान्त हुन्छ, सिद्धान्तप्रति निष्ठा हुन्छ । हाम्रा नेता त राजनीतिलाई व्यापार बनाएर पार्टीको हाटबजारको पसल बनाइरहेका छन् । यसैले त राजनीतिमा लाग्नेहरू दिनदिनै धनी भइरहेका छन्, सर्वहारा र गरीवहरू झन झन थपिदैछन् । देशको माटो र देशवासीको पहिचान संकटमा परेका छ ।

राष्ट्रिय स्वाभिमानका लागि केजर बिलियम्सको जस्तो धर्मयुद्ध लड्ने ताकत चटके र उखानेहरूमा हुन्न, नेपाली राजनीति यही महारोगबाट ग्रस्त छ । कूशासनको पहिलो कारण निष्ठा र नैतिकहीनता हो । इमान नभएकाले भ्रष्टाचार बढेर गएको छ । भ्रष्टाचार भनेको मृत्यु हो, समृद्ध नेपाल र सुखी नेपालीको रामनाम जपेर मृत्युबाट पार पाउन सकिन्न । ओखती इमान हो, इमानको खोज भएन । परिवर्तनकारी नेतृत्व हरेक दिन राजनीतिक मृत्यु मरिरहेको छ ।

मनमोहन अधिकारी असल कम्युनिष्टको कुरा गर्थे, वीपी कोइराला ठूलो होइन असल हुनु भन्थे । आज मनमोहन अधिकारी र वीपी कोइराला दुवै हारिरहेका छन् । किनकि यिनका अनुयायीहरू असल होइन धनी बन्दैछन्, राजा हटाएर महाराजा बनेका छन् ।

अपराधिक राजनीतिकै कारण चोरलाई चौतारो, साधुलाई सुली भइरहेछ । लोकतन्त्रमा देखिएको दृश्य, भोगिएको भोगाइ हो । कानुन छ काम गर्दैन्, संविधान छ समाधान छैन । शासन छ शास्ती छ, प्रशासन छ अनियमितताको दलदलमा फसेको छ । राजनीति छ व्यापार गरिरहेछ । नीति छ नैतिकता छैन । नेपाल छ, नयाँ नेपाल बनाउँछु भन्नेहरूसँग निष्ठा छैन । नेपाली हुँ भन्ने गौरव कुनै नेतामा देखिन्न ।

महत्वपूर्ण सवाल सपना देखाउँछन्, स्वार्थ शिद्ध गर्छन । सपना पूरा गर्ने इच्छाशक्ति कुनै नेतामा छैन । लोकतन्त्र जिन्दावाद छैन । लोक नदेखिने लोकतन्त्र लखनौंको भुलभुलैयाजस्तो बनेको छ ।

२०६५ जेठ २९ गते पत्रकार सम्मेलन गरेर जनताको नासो जनतालाई बुझाएर राजदरवारबाट नागार्जुन जंगलतिर लागेका राजा ज्ञानेन्द्र आजसम्म त्यो नासोको खोजखबर गरिरहेका छैनन् । देश दुःखेको, जनता बेसहारा भएको, अभिभावकहीनताप्रति चिन्ता गर्छन्, भार उठाउने साहस गरिरहेका छैनन् । उनीभन्दा लोकतन्त्रवादी र लोकसमर्थन पाउने व्यक्ति कुनै छैन । तर उनलाई जुरूक्कै उठाउने जनताको बिद्रोह भइसकेको छैन । राजा चुनावमा जाने होइन, जनबिद्रोहले आउने हो । बिद्रोह समयको प्रतिक्षामा छ ।

१८ वर्षदेखि नागरिकहरूसँग भेटवार्ता गरेर बसेका पूर्वराजाले 'सिंगो नेपाल राष्ट्रका निर्माणकर्ता बडामहाराजाधिराज पृथ्वीनारायण शाहको वंशवृक्ष, प्रजातन्त्रदाता श्री ५ त्रिभुवनको पौत्र र नेपाली राष्ट्रवादका पृष्ठपोषक राजा महेन्द्रको मध्यम पुत्र एवं विकास चिन्तक राजा वीरेन्द्रका भ्राताका रूपमा हाम्रो मातृभूमि नेपालमा म पैदा भएँ । सदा शान्त, सौम्य, सुन्दर यो गौरवशाली स्वाधीन नेपाल राष्ट्रमा जन्मन पाएको, यहाँकै माटोमा हुर्कन पाएको र यहीँको धर्तीको सेवामा जुट्न रम्न पाएकोमा म आफूलाई भाग्यशाली ठान्दछु । म नेपालको भक्त हुँ । देशभक्ति मेरो रक्त कण कणमा प्रवाहित छ । ...भूकम्प...बाढी पैह्रोको प्रकोपले धेरै जनधनको क्षति भएकोमा मलाई दुःखी तुल्याएको छ ।'

राजाको चिन्ता यही हो । देश लथालिङ्ग हुँदै गएको र जनता बिल्लिबाठमा परेको बेलामा वीरका सन्तानले गर्नपर्ने के हो ? त्यो काम कर्तव्य र नतिजा समयको माँग हो । सडकमा उत्रिएका जनता, नासो फिर्ता लिनुपर्छ भनेर चिच्याइरहेका छन् । नासो भनेको राजनीतिक दलहरूलाई मौजा बाँडेको बिषय होइन । नासो भनेको केही समयको लागि दिइएको हो । जनताले चाहेका बेलासम्मका लागि संरक्षण गर भनेर दिएको अधिकार हो । त्यो नासो अव फिर्ता लिने बेला भयो ।

परिवर्तनपछिको नेपाल झन बिकराल समस्याले जेलिन थालेको छ । अस्तित्वको संकटमा फस्न पुगेको छ । यो सबको कारक यिनै परिवर्तनकारी नेताहरूको स्वार्थन्धता हो । यसकारण पनि यिनलाई नासोमा दिएको राज्यशक्ति श्रीपेच अव फिर्ता माँग्ने बेला भयो । हरेक चुनावमा जनताले यिनैलाई मत दिएका छन्, मत अर्थात अवसर दिएका छन् । त्यो अवसरको दुरूपयोग मात्र गरिरहेका छन् । मतदान जनताका लागि अभिषाप बनेको छ । नेताहरू लज्जाहीन अनियमतिता गरेर, भ्रष्ट बनेर तिनै जनतामाथि शासन गरिरहेछन् । यस्तो शासन के शासन, जहाँ जनताको विश्वास नै छैन । जनताले परिवर्तन भयो भन्ने अनुभूति गरेकै छैनन् । भ्रष्टाचार देखिन्छ, सरकार देखिन्न ।

राजाले सरक्क पन्छिएर जनतामा अनुवाद भए, कुनै आनाकानी अप्ठेरो पारेनन् । जो जनता र देशका लागि परिवर्तन लिएर आए, उनीहरू परिवर्तित हुनसकेनन् । देश र जनताका, लोकतन्त्रका दुश्मन बने । राजा दरवारबाट जंगल पसेपछि लोकतन्त्रलाई जंगलराज बनाउने काम नेताहरूले गरे । मान्छेले जब विवेक हराउँछ, उसले जे पनि गर्छ । राजनीति र प्रशासनले विवेक हराएपछि कूशासनमात्र हुन्छ, मत्स्य न्याय छ देशमा । मुलुकी बन्दोबस्त बिग्रेको छ । बिगार्ने नेताहरू अझै लोकतन्त्रको डम्फु बजाएर नङ्गा नाचिरहेका छन् ।

नङ्गानाच, शिवरात्रिका नागाबाबा र लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालका शासक, प्रशासक उस्तै लाग्न थालेका छन् । यसरी राष्ट्र चल्नसक्दैन । पूर्व राजाको सहमतिका राजनीति मान्ने कि जनताले यिनलाई किनारा लगाइदिने, समयले जवाफ दिनेछ ।

पढथ्यौं हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरू ध्वस्त पारे समाज।

मऱ्यौ ज्यूँदै त्यो जस्ले बिर्सियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरेर पनि जस्ले सम्झियो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौं।
- अभियानवाणी

अभियान
साप्ताहिक

सम्पादकीय

लोकप्रियतावादको उपयोग गर्दै दाहाल

लोकतान्त्रिक राज्य व्यवस्थाको विकासले समानता र न्याय प्रवर्द्धन गर्नुपर्ने हो। तर, नेपालमा भने त्यसतो हुन सकेको छैन। राजनीतिक दलहरूको सस्तो लोकप्रियताबादले गर्दा जनतामा निराशा मात्रै बढ्दै गएको छ। लोकप्रियतावादी, उग्रराष्ट्रवादी र अनुदारवादी पार्टी प्रवृत्ति र पात्रहरूले लोकतन्त्र, लोकतान्त्रिक तथा सम्वैधानिक संस्था र उदारवादी मूल्य, मायन्तामाथि संगीन प्रहार र आक्रमण गर्दै आइरहेका छन्। पछिल्लो समयमा माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पूर्व प्रधानमन्त्री पुष्पकमल दाहालले सस्तो लोकप्रियताका लागि जनतालाई झुक्याई रहेका छन्। दाहाल ३ पटक प्रधानमन्त्री भै सकेका भएपनि आफ्नो नेतृत्वको सरकार रहेका बेला जनताको पक्षमा कुनै ठोस् उपलब्धिमूलक कार्य गरेनन्। केलब प्रचारका लाग मात्र उनी लागि परे। पछिल्लो पटक उनी १८ महिनासम्म प्रधानमन्त्री रहेका थिए त्यसबेला उनलाई शहीद परिवार पूर्व लडाकु परिवार कोही चाहिएका थिएन जब उनी सत्ताबाट बाहिरिए अनि उनलाई शहीद परिवार पूर्व लडाकु परिवार चाहियो।

संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दलका नेतासमेत रहेका दाहाल सत्ताबाट बाहिरिएपछि उनी देश दौडाहामा पुगेका छन्। दाहाल जहाँ जहाँ जान्छन् त्यहाँ उनले अनेक तमास देखाउँदै सरकारको विरोधमात्र गरिरहेका र आफ्नो नेतृत्वको सरकारले निकै राम्रो काम गर्दागर्दै कांग्रेस–एमाले मिलेर आफ्नो नेतृत्वको सरकार ढालेको आरोप समेत लगाउँदै आएका छन्। वास्तवमा दाहालले भनेजस्तो होइन। दाहालले नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमाले दुवैलाई आलोपालो खेलाएर आफ्नो स्वार्थ पूरा मात्र गरेका र आफ्नो पार्टीका म्युजिक नम्वर ३२ सांसद रहेकाले आफ्नो नेतृत्वको सरकारलाई ढालेर देखाउन चुनौती दिँदै आएका थिए। कांग्रेस–एमालेले दाहालको चुनौतीलाई स्वीकार गर्दै गत असार १७ गते ७ बुँदे सहमति गरेर सरकार निर्माण गर्ने सहमति गरेनुसार नेकपा एमालेका अध्यक्ष केपी ओली नेतृत्वको सरकार गठन भएको हो। कांग्रेस एमालेको गठबन्धनमा संसदमा रहेका अन्य केही दलहरूले समेत समर्थन गरेर सरकारमा रहेका छन्।

संघीय संसदको प्रमुख विपक्षी दलको नेताको हैसियतमा दाहालले अहिलेसम्म संसदमा कुनै महत्वपूर्ण भूमिका निभाउन सकेका छैनन्। उनको काम भनेको सस्तो लोकप्रियताका लागि जनतालाई झुठा आश्वासन मात्र बााडेका छन्। पटक पटक प्रधानमन्त्री हुँदा लोकतान्त्रिक व्यवस्थाकै ध्वज्जी उडाउँदै आफू नै लोकतन्त्रवादी भएको र आफ्नै कारणले गर्दा मात्र मुलुकमा गणतन्त्र आएको भन्दै फलाकी रहेका छन्। २०७२ सालमा निर्माण भएको संविधानले मुलुकका समस्या समाधान गर्न खोजेको जस्तो देखिएपनि मुलुकमा समस्याका चाङ लाग्दै गएका छन्। राजनीतिक दल र तिनका नेताहरूले लोकतान्त्रिक चरित्र देखाउन नसकेका र उनीहरूको ध्यान सत्ता केन्द्रीत मात्र भएकाले अहिले जनताले निराशा पोख्न थालेका र मुलुकमा केही हुन सक्दैन भने भाष्य पुष्पकमल दाहाल र माओवादी केन्द्रले नै आकलेका हुनाले जनतामा व्यापक निराशा छाएको छ। राजनीतिज्ञहरूले जनतामा आशा जगाउनुपर्नेमा त्यस्तो हुन नसकेको र सत्ता बाहेक अरु केही नदेख्ने र भ्रष्ट प्रवृत्तिमा लागेका व्यक्तिहरूलाई कानुनी कारबाही नहुनुले पनि जनतामा निराशा छाएको सत्य वास्तविकता हो। दाहाललाई जनताको होइन आफ्नो सत्ता गुमेको पिडाले सताएको मात्र हो।

कानुन सबैका लागि बराबरी भन्ने सिद्धान्तलाई खिल्ली उडाइएको छ। राजनीतिक दल र तिनका नेता तथा कार्यकर्ताहिरूले जस्तोसुकै अपराध गरेपनि कानूनी कारबाही हुन सकेको छैन। नीतिगत भ्रष्टाचारले गर्दा आर्थिक अवस्था कमजोर रहेका व्यक्तिहरूले जीवन धान्न कठिन परेको छ भने २०४६ र २०६२/६३ को राजनीतिक परिवर्तन पछि राजनीतिमा आएका हात्तीछाप चप्पल लगाउने व्यक्तिहरू करोडौं करोडको गाडी र महलका मालिक भएका छन्। त्यस्ता व्यक्तिहरूलाई जनताले नेता भनेर स्वीकार गर्नेपर्ने अवस्थामा मुलुक पुगेको हुनाले अब सरकारले तेरो मेरो नभनि जुनसुकै दलका र जुनसुकै पदमा पुगेका भएपनि भ्रष्टाचारीहरूलाई कानुनी दायरामा ल्याउन खुट्टा कमाउनु हुँदैन। भ्रष्टाचारकै कारण नेपाल ग्रे लिष्टमा परेको तथ्य सार्वजनिक भइसकेको अवस्थामा अब व्यवस्थापिका कार्यपालिका र न्यायपालिकाले समेत एक अर्कामा सहयोग र सद्भाव राखेर आ आफ्नो जिमेवारी निभाउनुपर्ने टड्कारो आवश्यकता देखिएको छ। व्यवस्थापिका संसदले समयमै कानुन निर्माण गर्नुपर्ने आफ्नो दायित्व निभाउन नसक्नुले नै सरकारले अध्यादेश ल्याउनुपर्ने अवस्थाको अन्त्य अब हुनैपर्दछ। भाषणले होइन कामले जनताको विश्वास जित्न सकिन्छ भन्ने हेक्का दलहरूलाई होस् भनि हाम्रो आग्रह हो।

अस्थिरताको जड समानुपातिक प्रणाली होइन

प्रा. वीरेन्द्रप्रसाद मिश्र

नेपालमा इतिहासदेखि नै सरकार अल्पायुमै फेरबदल भएको पाइन्छ। राणा शासनको अन्त्य र प्रजातन्त्र स्थापनाको ७४ वर्षको अवधिमा झन्डै ५८ वटा सरकार परिवर्तन भएका छन्। २००७ देखि फागुन २०८१ सालसम्मको यस अवधिलाई चार कालखण्डमा विभाजन गरी अस्थिरताको अध्ययन गर्न सकिन्छ।

२००७ सालदेखि २०१६ सालसम्मको नौ वर्षमा नौवटै सरकार बनेका थिए, जसको आयु सरदर १२ महिना रह्यो। २०१७ सालदेखि २०४६/४७ सम्मको २९ वर्षमा १८ वटा सरकार बने र तिनको आयु सरदर १८ महिना रह्यो। २०४७ सालदेखि २०६२/६३ सालको १५ वर्षको दर्म्यानमा १६ वटा सरकार बने र जसको सरदर अवधि एक वर्ष मात्रै रहेको थियो।

२०६२/६३ देखि २०८१ सम्मको पछिल्लो १८ वर्षको अवधिमा १५ वटा सरकार बनेका छन्, जसको आयु सरदर १४ महिना रहेको छ। हुन त वर्तमान प्रतिनिधिसभाको कार्यकाल अझै तीन वर्ष बाँकी रहेकाले पछिल्लो कालखण्डमा सरकारको आयु लामो पनि हुन सक्छ।

चारवटै कालखण्डमा सरकार अस्थिर हुनुका आ–आफ्नै कारण रहे। पहिलोमा राणा प्रधानमन्त्रीलाई परिवर्तित परिवेशमा काम गर्न असजिलो भयो। राजसंस्था, जो दरबारमा कैद थियो, पूर्ण राजकीय अधिकार प्राप्त गरी महत्त्वाकांक्षी भएको अवस्था पनि थियो। साथै, सशस्त्र क्रान्तिबाट प्रजातन्त्र हासिल गरेको कांग्रेसमा नेतृत्वको लडाइँ पनि एउटा कारण रहेको थियो।

समग्रमा यस अवधिमा समन्वयको अभाव नै अस्थिरताको मूल कारण देखिन्छ। दोस्रो खण्डमा राजाले आफूलाई बढी सशक्त र राज्य सञ्चालनमा आफ्नो एक्लो भूमिकालाई स्थापित गर्न खोज्दा समस्या भएको थियो। निर्दलीय शासन व्यवस्था अपेक्षाकृत सजिलो भएकाले सापेक्षतः सरकारको आयु पनि केही लामो रहेको थियो। तेस्रोमा जनआन्दोलनबाट राजनीतिक दलहरू पुनर्जीवित भए र राजाको अधिकार केही संकुचित भए तापनि दलका नेताहरूमा बढी महत्त्वाकांक्षाले २०४८ र २०५६ सालमा बहुमत प्राप्त दलले पनि स्थायी सरकार दिन असमर्थ रह्यो। यसबीचमा मुलुकमा सशस्त्र द्वन्द्व पनि निम्तियो।

दोस्रो जनआन्दोलनले राजतन्त्रलाई त छेउ लगायो तर क्रान्तिबाट बनेको सरकारले देशको भविष्यको मार्गचित्र बनाए पनि यसको कार्यान्वयनमा दलहरू इमानदार हुन सकेनन्। सत्तामाथिको एकाधिकारलाई आफ्नो मूल उद्देश्य बनाएकाले अस्थिरताको सिर्जना भएको देखिन्छ। समग्रमा हेर्दा विगत ७४ वर्षमा राजादेखि राजनेतासम्मले 'मुलुक बनाउने परियोजना' नबनाई मुलुकलाई नै 'सत्ता परियोजना' बनाएर आफूलाई सत्तामा टिकाइरहने राजनीतिक अस्त्र मात्र बनाए।

दोस्रो जनआन्दोलन र अन्तरिम संविधानले जुन मार्गचित्रका साथ राष्ट्रमा नयाँ समावेशी नीति प्रस्तुत गऱ्यो, त्यसलाई दलीय स्वार्थ र राजनीतिक स्वार्थका लागि प्रयोग गरियो। सायद दलका नेतालाई पूर्ण समावेशी र संघीय लोकतान्त्रिक राष्ट्र बनाउन मन परेन। परिणामतः संविधानसभाको निर्वाचन नै दुई–दुईपल्ट गरियो। नयाँ संविधान पनि भित्री मनले होइन कि देखावटी पाराले मात्र बनाइयो। परिणामस्वरूप संविधानको कार्यान्वयनतिर कोही पनि इमानदार भएन।

राजसत्ताको पुरानो स्वादले लोकतन्त्रलाई मात्र एउटा मुखौटा बनाए र लोकतान्त्रिक प्रणालीबाट लोकहितको सट्टा दलीय र आफ्नो स्वार्थलाई पूरा गर्दै आए। लोकतान्त्रिक प्रणालीको आधार आवधिक निर्वाचन नै हुन्छ। जसबाट लोकतान्त्रिक शासनका लागि जनता आफ्ना प्रतिनिधि छान्छन्। लोकतन्त्रको आत्मा प्रतिनिधित्व हो, जुन वास्तविक हुनु पर्दछ। अर्थात्, सबै खाले जनताको प्रतिनिधित्वको छनोट होस्, जसलाई मतदाताले आफ्ना प्रतिनिधि ठानून्। अपनत्व बेगरको प्रतिनिधित्व देखावटी मात्र हुन्छ र यसले लोकतन्त्रलाई कमजोर बनाउँछ।

हामीले २०१५ सालमा पहिलो संसदीय निर्वाचनमा 'पहिलो हुने निर्वाचित हुने' प्रणाली अपनायौं। त्यसमा कांग्रेसले दुई–तिहाई बहुमत प्राप्त गऱ्यो। प्रजातन्त्र पुनःस्थापना २०४७ मा भयो र नयाँ संविधानमा पनि पहिलेको निर्वाचन प्रणालीलाई नै अँगालियो। यसै प्रणालीअन्तर्गत क्रमशः २०५१ र २०५६ सालको प्रतिनिधिसभाका निर्वाचन सम्पन्न भए। यो प्रणाली सरल र सजिलो हुन्छ किनभने यसबाट मात्र बढी मत ल्याउने उम्मेदवार विजयी हुन्छ। विजयी हुनेले बहुमत ल्याउनु पर्दैन।

यसलाई प्रत्यक्ष निर्वाचन प्रणाली पनि भनिन्छ। किनभने, मतदाताले आफ्नो मत दिने उम्मेदवारलाई प्रत्यक्ष रूपमा चिनेजानेका हुन्छन्। यस प्रणालीअन्तर्गत सरकार बनाउन सजिलो हुन्छ तर बहुमत प्राप्त नगरेका प्रतिनिधिहरूले संसद्मा बहुमतको प्रतिनिधित्व गर्दैनन्। सत्तामा ३५–४० प्रतिशत मत प्राप्त दलले सरकार बनाउँछ र सजिलैसित सरकार चलाउँछ तर सदनमा ६०–६५ प्रतिशत मतदाताको प्रतिनिधित्व हुँदैन।

साथै यसबाट सबै जात–जाति, भाषा–भाषी, धर्म र संस्कृतिको प्रतिनिधित्व सुरक्षित हुँदैन, यसकारणले २०६३ को अन्तरिम संविधानमा मिश्रित समानान्तर निर्वाचन प्रणाली हामीले अँगाल्यौं, जसमा आंशिक रूपमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व पनि सुनिश्चित गऱ्यौं। यसमा समानुपातिक प्रणालीअन्तर्गत ६० प्रतिशत स्थान र ४० प्रतिशत स्थान पहिलो हुने निर्वाचित हुनेअन्तर्गत राखियो। तर विसं. २०७२ मा जारी गरिएको नेपालको संविधानमा अन्तरिम संविधानको व्यवस्थालाई उल्टाइयो अर्थात् समानुपातिक प्रणालीतर्फ ४० र पहिलो हुने निर्वाचित हुनेतर्फ ६० प्रतिशत स्थान राखियो। यसअनुसार नै २०७४ र २०७९ मा संसदीय निर्वाचन सम्पन्न भएका छन्।

पहिलो संविधानसभा निर्वाचनमा ५४ दलहरूले भाग लिएका थिए र तीमध्ये २५ दलले मात्र संविधानसभामा प्रतिनिधित्व गरेका थिए। दोस्रो संविधानसभा निर्वाचनमा १ सय २२ वटा दलले भाग लिएकामा ३० वटा दलले मात्र आफ्नो प्रतिनिधित्व समानुपातिक खण्डमा प्राप्त गर्न सफल भएका थिए। अर्को शब्दमा भन्दा पहिलो संविधानसभा निर्वाचनमा २९ दलले समानुपातिक मतसीमा (थ्रेसहोल्ड) पार गर्न सकेनन्।

किनकि दलहरूले प्राप्त गरेको कुल राष्ट्रिय मतको स्थानको संख्यामा समानुपातिक रूपमा प्राप्त गर्छन्। यस्तो मतसीमालाई प्राकृतिक सीमा भनिन्छ र नयाँ संविधानमा यस सीमालाई औपचारिक रूपमा ३ प्रतिशत राखियो। यसअनुसार २०७४ को निर्वाचनमा १२ विजयी दलमध्ये ५ दलले मात्र समानुपातिक प्रतिनिधित्व प्राप्त गरे। २०७९ सालको निर्वाचनमा पनि १२ मध्ये ७ दलले मात्र समानुपातिक प्रतिनिधित्व प्राप्त गर्न सफल भए।

प्रतिनिधित्वका लागि मतसीमा सबै खाले निर्वाचन प्रणालीमा हुन्छ। जसरी पहिलो हुने निर्वाचित हुने प्रणालीमा सबै उम्मेदवारमध्ये सबैभन्दा बढी मत ल्याउने मात्र विजयी हुन्छ। त्यस्तै, बहुमतीय प्रणालीमा विजयी उम्मेदवारमध्ये बहुमत प्राप्त गरेको उम्मेदवार विजयी हुन्छ। त्यस्तै, समानुपातिक निर्वाचन प्रणालीमा पनि प्रतिनिधित्व प्राप्त गर्नका लागि उम्मेदवार होइन कि दलहरूले समानुपातिक मतसीमासम्म मत प्राप्त गर्नुपर्छ। समानुपातिक प्रणाली जसको प्रयोग बहुसंख्यक लोकतान्त्रिक मुलुकमा हुन्छ, प्रत्येक मुलुकले विभिन्न प्रतिशतमा मतसीमा तोकेको हुन्छ। यो सीमा ०.६७ प्रतिशतदेखि १० प्रतिशतसम्म रहेको पाइन्छ।

कुनैकुनै मुलुकले जुन दलले बहुमतीय प्रणालीअन्तर्गत १ वा २ स्थानमा विजय प्राप्त गरेको छ, त्यो दलले पनि आफ्नो राष्ट्रिय मतका आधारमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व प्राप्त गर्दछ। समानुपातिक मतसीमाको सबभन्दा ठूलो कमी के छ भने मतसीमाबाट बाहिर रहेका मत प्रतिनिधित्वविहीन हुन जान्छन्, अर्थात् ती मत खेर जान्छन्, ती मतदाताको मतको कदर हुँदैन।

२०७८ सालको राष्ट्रिय जनगणनाले नेपालमा १ सय ४२ जातजाति, १ सय २४ भाषाभाषी र १० वटा धर्मावलम्बीहरूको बसोबास रहेको देखाउँछ। यस्तो विविधतापूर्ण मुलुकमा प्रतिनिधित्व र विशेष रूपमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व सुनिश्चित गर्नु निकै गाह्रो काम पनि हो। विश्वमा 'मिश्रित समानान्तर प्रणाली', जुन हामीले पनि अँगालेका छौं, त्यसमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व र बहुमतीय प्रणालीका लागि छुट्याइएका समानुपातिक खण्डका लागि २९ देखि ७१ प्रतिशत स्थान छ भने पहिलो हुने निर्वाचित हुने खण्डका लागि ४६ देखि ५४ प्रतिशतसम्म रहेको पाइन्छ।

यी दुवै खण्डमा परेका मतहरूका सम्बन्धमा एउटा तथ्य के छ भने, मतदातालाई पहिलो हुने निर्वाचित हुनेअन्तर्गतका उम्मेदवारलाई बढी मत दिन रूचाउँछन् भने समानुपातिक खण्डमा अपेक्षाकृत कम रूचि राख्छन्। समानुपातिक उम्मेदवारको निर्धारण उम्मेदवारको सूचीअनुसार हुन्छ। दोस्रो महत्त्वपूर्ण कुरा के छ भने प्रत्यक्षको खण्डमा उम्मेदवार व्यक्तिगत तहमा जसरी भए पनि उचित वा अनुचित साधनबाट बढी मत ल्याउन खोज्छन् भने समानुपातिक उम्मेदवारले आफ्नो व्यक्तिगत प्रयास बढी मतका लागि गर्दैनन्।

यस तथ्यको पुष्टि विगतका निर्वाचन परिणामहरूले गरेका छन्। पहिलो संविधानसभा निर्वाचनमा नेपाली कांग्रेसले समानुपातिकतर्फ २२.६९ लाख मत प्राप्त गरेको थियो भने प्रत्यक्षतर्फ २३.१८ लाख मत प्राप्त गरेको थियो। एमालेले समानुपातिकतर्फ २१.८३ लाख मत प्राप्त गरेको थियो भने प्रत्यक्षतर्फ २२.२९ लाख। त्यस्तै, माओवादीले समानुपातिकतर्फ ३१.४४ लाख मत प्राप्त गरेको थियो भने प्रत्यक्षमा ३१.४५ लाख मत।

त्यस्तै, दोस्रो संविधानसभा निर्वाचनमा कांग्रेसले २४.१८ लाख मत समानुपातिकमा र २७.९४ लाख मत प्रत्यक्षमा, एमालेले २२.३४ लाख समानुपातिक र २४.१० लाख प्रत्यक्ष मततर्फ र माओवादीले १४.३९ लाख समानुपातिकतर्फ र १६.०९ लाख प्रत्यक्षतर्फ मत पाएको थियो। दलहरूको प्रतिनिधित्वको संख्या कम हुनुको कारण तिनको समानुपातिकतर्फको मत कम हुनु पनि हो।

स्थिर सरकारका लागि सरकारमा रहेका दुई प्रमुख दलमध्ये कांग्रेसले समानुपातिक प्रतिनिधित्व नै प्रतिनिधिसभाका लागि नराख्ने कुरा गर्छ भने एमाले समानुपातिक प्रतिनिधित्वको मतसीमा ३ देखि ५ प्रतिशतसम्म गर्ने कुरा उठाइरहेको छ। दुःखको कुरा के छ भने दलहरूले आफ्ना नेतालाई आत्मनिरीक्षणतर्फ लगाउँदैनन्।

जसका कारण नेताहरूमा ४/५ पटक प्रधानमन्त्री बन्ने प्रतियोगिता नै चलेको देखिन्छ। मुलुकमा सरकार अस्थिर बन्नुको एउटा प्रमुख कारण नेताहरूको जसरी पनि प्रधानमन्त्री बन्ने आकांक्षा र कहिल्यै नमेटिने भोक नै हो। एकलौटी शासन गर्ने संस्कार पनि यसमा सहायक कारण बनेर थपिएको छ। हामीले अँगालेको मिश्रित निर्वाचन प्रणालीले कुनै एक दलका बहुमत सांसद प्रतिनिधिसभामा निर्वाचित हुने सम्भावना निकै कम छ। अतः दलहरूले राष्ट्रको हितमा आपसी छलफलबाट राज्य सञ्चालन गर्न सक्नुपऱ्यो। यसको समाधान न त समानुपातिक प्रणालीलाई हटाएर निस्किन्छ, न समानुपातिक मतसीमा बढाएर नै यसको समाधान हुन्छ।

मुलुकमा दुई वा तीन दल समानुपातिक ढंगले लोकप्रिय रहेसम्म गठबन्धन सरकारको विकल्प रहँदैन। राष्ट्रिय दलहरूको संख्या ५ वा ७ बाट तल झार्ने विकल्प पनि लोकतान्त्रिक सोच होइन किनकि दलहरू विभिन्न थरीका समाज, राजनीतिक सोच, विभिन्न क्षेत्र, भाषा र संस्कृतिको प्रतिनिधित्व गर्छन्।

यदि तिनको समुचित प्रतिनिधित्व सुनिश्चित हुँदैन भने जनताको विश्वास लोकतन्त्रबाट विस्तारै छिन्नभिन्न हुँदै जान्छ। जो लोकतन्त्रका लागि दुःखद मात्र होइन कि आत्मघाती पनि साबित हुन बेर छैन। अतः मुख्य राजनीतिक दलहरूले देश र जनतालाई केन्द्रमा राखेर राज्य सञ्चालन गर्नु उचित हुन्छ। अहिलेका लागि दलहरूका अगाडि यसको विकल्प पनि छैन। *(कान्तिपुर)*

संघीय निजामती ऐन र सेवाको भावी स्वरूप

मेघराज शंकर

संघीय निजामती सेवा विधेयकमाथि हाल संसद्मा छलफल चलिरहेको छ। विगतमा पनि यो विधेयक संसद्मा दर्ता भएर छलफलपश्चात् फिर्ता भएको थियो। मुलुकमा संविधान जारी भई वैधानिक रूपमा संघीय शासन प्रणाली लागू भएको नौ वर्षपछि संसद्मा प्राथमिकता पाएको विधेयक यही अधिवेशनमा जारी हुने चर्चा छ। निजामती सेवा ऐन कहिले जारी हुन्छ भन्दा पनि कस्तो जारी हुन्छ भन्ने विषय बढी महत्वपूर्ण छ। त्यसैले विकास, सेवा प्रवाह र सुशासनका सम्बन्धमा निजामती सेवाको भावी स्वरूप कस्तो बनाउने भन्नेतर्फ संसदीय छलफल केन्द्रित हुन आवश्यक छ। सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागितामूलक बनाउँदै राज्यबाट प्राप्त हुने सेवा सुविधामा जनताको समान र सहज पहुँच सुनिश्चित गरी सुशासनको प्रत्याभूति गर्ने राज्यको राजनीतिक तथा शासन व्यवस्थासम्बन्धी नीतिलाई सुदृढ बनाउने कार्यमा संघीय निजामती सेवा ऐन मुखरित हुनुपर्छ। मुलुकको वर्तमान राजनीतिक तथा प्रशासनिक अवस्थालाई मध्यनजर गरी निजामती सेवाको भावी स्वरूपको प्रक्षेपण गर्न मूलतः परिवर्तित राजनीतिक प्रणालीसँगको तादम्य, सार्वजनिक सेवा प्रवाहको गुणस्तर, निजामती सेवामा जनशक्ति व्यवस्थापन, विश्वस्तरमा विकसित सार्वजनिक प्रशासनका अवधारणा अवलम्बन गर्न सक्ने क्षमता, सूचना प्रविधि, सामाजिक विविधतालगायत मुख्य पाँच विषयवस्तुमाथि विमर्श जरूरी छ।

पहिलो, परिवर्तित राजनीतिक प्रणालीसँगको तादम्य। निजमती सेवा राजनीतिक शासन व्यवस्थाभन्दा फरक रहन सक्दैन। हाल नेपालको शासकीय स्वरूप बहुलवादमा आधारित बहुदलीय प्रतिस्पर्धात्मक संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक संसदीय शासन प्रणाली हो र राज्यको मूल संरचना संघ, प्रदेश र स्थानीय तह गरी तीन तहको छ। नेपाल स्वतन्त्र, अविभाज्य, सार्वभौमसत्ता सम्पन्न, धर्मनिरपेक्ष, समावेशी, लोकतन्त्रात्मक, समाजवादउन्मुख राज्यका रूपमा रहेको छ। संघीय निजामती सेवा ऐनले राज्य सञ्चालनका यिनै आधारभूत मान्यतालाई आत्मसात् गर्नुपर्ने हुन्छ। निजमती सेवामा सार्वजनिक उत्तरदायित्व र जवाफदेहिता तथा सेवा प्रवाहको सवाल हाम्रो शासकीय स्वरूप कस्तो छ भन्नेले निर्धारण गर्छ। नेपालको संसदीय शासन प्रणालीअनुसार आवधिक निर्वाचन, बहुमतको सरकार र अल्पमतको प्रतिपक्ष, जनताले सांसद छान्ने र सांसदले कार्यकारी प्रधानमन्त्री छान्ने, प्रधानमन्त्री संसद्प्रति जवाफदेही हुने र मन्त्रीहरू प्रधानमन्त्रीप्रति जपाफदेही हुने संसदीय प्रणालीको सामान्य विधि हो।

शासन सञ्चालनमा निजी तथा गैरसरकारी क्षेत्र, विभिन्न दबाब समूह, अन्तर्राष्ट्रिय निकाय, नागरिक समाजलगायतको सहभागी बढ्दै गएको र नागरिकको प्रत्यक्ष निगरानी र खबरदीसमेत अभिवृद्धि भइरहेको छ। नेपालको संविधानले संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको एकल र साझा अधिकार स्पष्ट गरेको छ। निजामती सेवा ऐनले संविधानको यो व्यवस्थालाई आत्मसात् गर्नु जरूरी छ।

संसदीय अभ्यास, तहगत सरकारको आआफ्नै क्षेत्राधिकार, जनप्रतिनिधिको अधिकार क्षेत्र र अपेक्षा तथा पदीय जिम्मेवारीअनुसार कर्मचारी कोप्रति जवाफदेही हुने भन्ने सवाल महत्वपूर्ण रहन्छ। यसको अभ्यास शासन व्यवस्थाको सबै तहको सरकारमा हुने गर्छ। सार्वजनिक प्रशासनको आधुनिक अवधारणाअनुसार कर्मचारी सेवाग्राहीप्रति जवाफदेही हुनुपर्छ भन्ने व्यवस्थापकीय अवधारणा पनि छ। तर, कर्मचारीले गरेको सामान्य काम पनि मन्त्रीले आफ्नो लोकप्रियताका लागि स्वामित्व लिने र चर्चामा आउने तर सार्वजनिक प्रशासनमा नीतिगत तहमा भएको बेथिति तथा खराबीको जिम्माचाहिँ कर्मचारीको टाउकामा खन्याएर आफू पन्छिने प्रवृत्ति पनि विद्यमान छ। त्यसैले, यस ऐनले राजनीति र प्रशासनबिचको सम्बन्ध कस्तो हुने, सार्वजनिक उत्तरदायित्व कुन अवस्थामा कसमा निहित हुने भन्ने सवालमा प्रस्ट रूपरेखा तय गर्नुपर्ने हुन्छ। यसका साथै, लेखा उत्तरदायी राजनीतिक नेतृत्वसहितको राजनीति र प्रशासनबिचको सम्बन्धसमेत स्पष्ट गर्नु आवश्यक छ। संघीय निजामती सेवा ऐनको मुख्य उद्देश्य संघीय शासनको प्रशासनिक व्यवस्थालाई रूपान्तरण गर्नु हो। संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार सञ्चालनका लागि आवश्यक जनशक्ति व्यवस्थापन गर्ने र कर्मचारी नियुक्ति, सरूवा, बढुवा, वृत्ति विकास र अवकाशलगायत प्रबन्धले मात्र यो उद्देश्य पूरा हुँदैन। राज्य सञ्चालनका प्रत्यक्ष तथा परोक्ष सरोकारवाला निजी क्षेत्र, विकास साझेदार, दबाब समूह, दातृ निकायसँगको समन्वय तथा प्रतिस्पर्धा र अन्तर्राष्ट्रिय दायित्वको कार्यान्वयनमा समेत निजामती सेवालाई अब्बल बनाउनु जरूरी छ।

दोस्रो, सार्वजनिक सेवा प्रवाहको गुणस्तर। सार्वजनिक सेवा प्रवाहको गुणस्तरले समग्र शासन सञ्चालन विधि कस्तो छ भन्ने निर्क्योल गर्छ। अहिले निजामती सेवा सार्वजनिक सेवा प्रवाहका सन्दर्भमा निकै आलोचित छ। कर्मचारीले काम गरेनन्, सदाचारिता र नैतिकता कमजोर छ, सेवाग्राहीप्रति जिम्मेवार भएनन्, सार्वजनिक हितभन्दा निजी स्वार्थमा बढी तल्लीन भए भन्ने व्यापक गुनासो छ। सार्वजनिक सेवालाई छिटो, छरितो, मितव्ययी र गुणस्तरीय बनाउने दिशामा ऐन लक्षित हुनु आवश्यक छ। प्रस्तावित ऐनमा कार्यसम्पादन सम्झौता, कार्यसम्पादन मूल्यांकन, सरूवाको अवधि सुनिश्चित गर्नेलगायत प्रावधान राखेर सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने कोसिस गरिएको छ। यद्यपि, सार्वजनिक सेवा प्रवाहका क्रममा अपनाउनुपर्ने विषयगत कानुनमा सान्दर्भिक परिमार्जनविना संघीय निजामती सेवा ऐनको एकल विस्तृतीकरणले मात्र विकास निर्माण, सेवा प्रवाह र दैनिक प्रशासन सञ्चालनमा गुणस्तर कायम हुन सक्दैन।

तेस्रो, निजामती सेवामा जनशक्ति व्यवस्थापन। यो ऐन जारी भएपछि संघ तथा प्रदेशको निजामती सेवा र स्थानीय सेवामा कस्ता जनशक्ति कुन विधि र प्रक्रियामार्फत प्रवेश गर्छन्, सेवा प्रवेशपछि उनीहरूले गर्ने काम र जावाफदेहिताको स्तर कस्तो हुन्छ ? उनीहरूलाई तालिम तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने संयन्त्र कस्तो हुन्छ, सरूवा प्रणाली र अन्य वृत्ति विकास ढाँचा कस्तो हुन्छ भन्नेले निजामती सेवामा जनशक्ति व्यवस्थापनको मापन निर्धारण गर्छ। प्रस्तावित ऐनले सामान्यतया यी विषयवस्तुलाई समेट्ने प्रयास गरेको भए पनि सेवामा कस्तो जनशक्ति भित्र्याउने भन्ने विषय अझै अन्योलपूर्ण नै छ। ऐनले सेवा प्रवेश गर्ने खुला प्रवेश बिन्दु र बढुवाबाट माथिल्लो पदमा जाने समयविन्दु निर्धारण त गरेको छ, तर खुलाबाट भित्र्याउने जनशक्तिको सेवाको आवश्यकताअनुसार विशिष्टीकृत गरेको छैन। जुन तहको सेवाका लागि प्रवेश गरेको हो, सोही तहमै सेवा-सुविधा तथा वृत्ति विकासको अवसर सुनिश्चित गर्ने र सोहीबमोजिम कर्मचारी प्रतिबद्ध हुने आधार तयार गर्नु जरूरी छ। जस्तै, स्थानीय सेवामा प्रवेश गरेको कर्मचारीको वृत्ति विकास हुँदा सोही सेवाभित्र विशिष्टीकृत हुनुपर्छ र संघीय सेवाका लागि छनोट भएको कर्मचारीले सोही सेवामा समर्पित हुने वातावरण हुनुपर्छ। प्रदेश र स्थानीयको प्रमुखमा पनि आफ्नै हुनुपर्छ भन्ने केन्द्रीय सोच, व्यवहार र अपेक्षाबाट मुक्त हुने प्रावधान समेटिनु जरूरी छ। सेवा प्रवेशमा आन्तरिक र खुला परीक्षा प्रणाली अपनाउने हो भने खुलातर्फ कर्मचारीबाहेकका योग्य उम्मेदवारलाई मात्र प्रतिस्पर्धा गर्ने व्यवस्था राख्दा प्रभावकारी हुन्छ।

चौथो, निजामती सेवामा पूर्ण योग्यता प्रणालीको अभ्यास। निजामती सेवामा प्रवेश हुँदाका बखत योग्यता प्रणाली अपनाइनेमा शंका छैन, तर सेवा प्रवेशपश्चात् हुने कार्यजिम्मेवारी तोक्ने, सरूवा, बढुवालगायत कार्यमा पूर्ण योग्यता प्रणाली अवलम्बन गरिएको छैन। अझ विशिष्ट श्रेणीमा हुने गरेका बढुवा तथा कार्यजिम्मेवारीको विद्यमान अवस्था झन् बेथितिपूर्ण नै छ। प्रायः राजनीतिक रूझानकै आधारमा विशिष्ट श्रेणीको बढुवा, सरूवा तथा कार्यजिम्मेवारी निर्धारण भइरहेको सन्दर्भमा संघीय निजामती सेवा ऐनले यो परिस्थितिको अन्त्य गर्न सकेन भने समस्या जहाँको तहीँ रहने प्रबल सम्भावना छ। त्यसैले शैक्षिक योग्यता, अनुभव, नेतृत्व क्षमता, विषयवस्तुको ज्ञान र नैतिकताको स्तरका आधारमा पूर्ण योग्यताको अभ्यास हुने अवस्था संघीय निजामती सेवा ऐनले गर्नुपर्छ। निजामती सेवामा वैश्विक शासकीय प्रबन्धमा दर्बिलो उपस्थिति प्रस्तुत गर्न सक्ने क्षमता विकास गर्नु अबको आवश्यकता हो। शासनको प्रवृत्ति र पात्रमा बदलाव आएको परिस्थितिमा विश्व व्यापार, गरिबी निवारण, सूचना प्रविधि, जलवायु परिवर्तनलगायत विषयमा विश्व परिवेशमा हुने वार्ता तथा सम्झौतामा नेपालको उपस्थिति र प्रस्तुतिलाई सशक्त बनाउन निजामती सेवाको क्षमता र आत्मविश्वास उच्च हुनु आवश्यक छ। यसका लागि वार्ता तथा सम्झौताको सीपमा निखार भएका, भाषा तथा विषयगत दख्खल भएका उच्च मनोबलसहितका मुलुकको गौरवान्वित भविष्यप्रति आशातीत जनशक्ति आवश्यक हुन्छ। अबको निजामती सेवालाई यो स्तरमा विकास गराउनुपर्छ। यसका लागि सेवाभित्र ज्ञान तथा अनुभवमा आधारित पूर्ण योग्यता प्रणाली अभ्यास गर्नु आवश्यक छ।

पाँचौँ, अहिले सार्वजनिक सेवामा सूचना प्रविधिको उच्चतम प्रयोग गर्नुपर्ने अवस्था छ। राष्ट्रिय परिचयपत्रजस्ता अति संवेदशील सूचना प्रविधिमा विदेशी कम्पनीले काम गरिरहेका छन्। मुलुकको सार्वजनिक सेवा क्रमशः सूचना प्रविधिमैत्री हुँदै छ। यस क्षेत्रमा जनशक्तिको हिसाबले आत्मनिर्भर हुने विधि र पद्धतिका विषयमा समेत सोच्नुपर्ने भएको छ। हुन त प्रस्तावित ऐनले सूचना प्रविधि सेवा पनि प्रस्ताव गरेको छ। तर, यस सेवालाई हालकै विविध सेवाजस्तो तवरले मात्र व्यवस्थापन गर्न खोजियो भने यो आफैँमा घातक बन्न जान्छ। निजी क्षेत्रमार्फत सूचना प्रविधिको क्षेत्रमा भित्रिएका आधुनिक ज्ञान तथा प्रविधिको परीक्षण गर्ने ल्याकत यो सेवाले राख्नैपर्छ। यससँगै प्रस्ताव गरिएका निजामती सेवाका एघार सेवामध्ये नेतृत्वदायी सेवा निर्धारण गर्ने र उक्त सेवाका लागि आवश्यक पर्ने जनशक्तिको योग्यता, क्षमता र कार्यसम्पादन मूल्यांकन विषयसमेत स्पष्ट हुनु आवश्यक छ। जस्तै, छिमेकी राष्ट्र भारतमा प्रशासन सेवालाई नेतृत्वदायी सेवाका रूपमा लिइन्छ। यस सेवामा प्रवेश, सेवाले गर्ने काम र कर्मचारीको वृत्ति विकासलगायत कार्यसमेत विशिष्टीकृत गरेको पाइन्छ। हाल नेपालमा पनि प्रशासन सेवालाई नेतृत्वदायी सेवाका रूपमा अभ्यास गरिएको छ। संघीय निजामती सेवा ऐनले यस व्यवस्थालाई अझ व्यवस्थित र मापनयोग्य बनाउनुपर्छ।

निजामती सेवा विभिन्न लिंग, वर्ण, जातजाति, भाषाभाषी, शारीरिक क्षमता, उमेर र शैक्षिक योग्यता तथा अनुभव भएका कर्मचारीको संयोजनसहितको विविधतायुक्त सेवा हो। यस प्रकारको विविधतालाई सामाजिक भिन्नता र सामाजिक गतिशीलता मात्र नभई ज्ञान, सीप, दक्षता, संस्कृति, मूल्य र मान्यताको समेत उपयोग गर्न सक्ने गरी ऐनले विस्तृत रूपमा समेट्नुपर्छ।

मुलुकमा संघीय शासन लागू भएको नौ वर्ष भए पनि प्रशासनिक संघीयता निर्माणाधीन अवस्थामै छ। यो परिस्थिति मुलुकको प्रशासनिक संघीयताको मियोका रूपमा रहेको निजामती सेवालाई सक्षम तथा अब्बल बनाउने ठुलो अवसर पनि हो। त्यसैले सीमित स्वार्थभन्दा माथि उठेर यस सेवालाई संघीयता र लोकतन्त्रको मर्मअनुसार चल्न सक्ने र विश्व परिवेशमा समेत परिआएका वेला गर्विलो उपस्थिति जनाउन सक्ने सेवाका रूपमा स्थापित गर्न जोड दिनुपर्छ। यसका लागि विधायकी भूमिका महत्वपूर्ण छ। *नयाँ पत्रिका*

बैंक तथा वित्तीय संस्थाको कर्जा र नाफा बढाउन सहज हुने गरी मौद्रिक नीतिको अर्धवार्षिक समीक्षा

काठमाडौं । राष्ट्र बैंकले चालू आर्थिक वर्ष ०८१/८२ को मौद्रिक नीतिको दोस्रो समीक्षा मंगलबार सार्वजनिक गर्दै बैंक तथा वित्तीय संस्थालाई कर्जा प्रवाह बढाउन मिल्ने गरी नियामकीय व्यवस्था खुकुलो बनाएको छ ।

समीक्षामार्फत बैंकहरूलाई असल कर्जा प्रवाह गर्दा प्रोभिजनिङ गर्नुपर्ने (कर्जा नोक्सानी व्यवस्था) सीमा १.१ प्रतिशतबाट १ प्रतिशतमा झारिएको छ । यसले बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई कर्जा विस्तार गर्ने क्षमता बढाउन मद्दत गर्ने केन्द्रीय बैंकका आर्थिक अनुसन्धान विभागका कार्यकारी निर्देशक डा. गुणाकर भट्टले जानकारी दिए ।

मौद्रिक नीतिको अर्धवार्षिक समीक्षाबाट ठुलो अपेक्षा नभएकाले उल्लेख्य टिप्पणी नरहेको बैंकर्स संघका अध्यक्ष सन्तोष कोइरालाले बताए । उनले भने, 'हामीले धेरै अपेक्षा पनि केही गरेका थिएनौं । किनभने, मध्यावधि समीक्षामा धेरै विषय सम्बोधन हुनेजस्तो सम्भावना पनि थिएन ।'

असल कर्जामा १.१ प्रतिशतको प्रोभिजनिङ गर्ने व्यवस्था १ प्रतिशतमा घटाएपछि बैंकहरूको नाफामा केही सुधार हुने भए पनि यसले ठुलो प्रभाव नपार्ने उनको बुझाइ छ । लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई जेठ ०८२ देखि आधार दरअनुसार कर्जाको ब्याजदर निर्धारण गर्न पाउने नयाँ व्यवस्था गरिएको छ । हाल लघुवित्त वित्तीय संस्थालाई १५ प्रतिशतभन्दा बढी कर्जाको ब्याजदर निर्धारण गर्न नपाउने व्यवस्था छ ।

बैंकहरूले निर्यातकर्ता, आयातकर्ता वा लगानीकर्ताको विदेशी विनिमय जोखिम कम गर्न प्रयोग गर्ने ननडेलिभरेबल फर्वाडको सीमा १५ प्रतिशतबाट २० प्रतिशत पुऱ्याइएको छ । यो एक प्रकारको विदेशी मुद्रा डेरिभेटिभ्स हो । यसमा बैंकले सम्झौता हुँदा स्थिर गरिएको विनिमय दरको मुद्रालाई भविष्यमा वृद्धि भएको अवस्थामा नाफा कमाउन सक्ने अवस्था रहन्छ ।

विदेशी मुद्रा कारोबार गर्ने कम्पनीहरू, व्यापारीहरू तथा अन्तर्राष्ट्रिय लगानीकर्ताले पनि भविष्यको विनिमय दर सुनिश्चित गर्न बैंकहरूसँग यस्तो सम्झौता गर्छन् । कुनै निर्यातकर्ताले ६ महिनापछि १० लाख अमेरिकी डलर प्राप्त गर्नुपर्नेछ भने उसले बैंकसँग अहिले नै यस्तो सम्झौता गरेर विनिमय दर निश्चित गर्न सक्छ । यसले भविष्यमा मुद्रा अवमूल्यन भए पनि घाटा हुन दिँदैन । केन्द्रीय बैंकका कार्यकारी निर्देशक डा. भट्टले यो व्यवस्थाले बैंकहरूलाई अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा आम्दानी गरेर तरलता व्यवस्थापन सहज बनाउन राहत पुग्ने बताए ।

मौद्रिक नीतिको दोस्रो समीक्षामार्फत विद्युतीय सवारीसाधनको खरिदमा कडाइ गर्न खोजिएको छ । यसअघि खरिदकर्ताले २० प्रतिशत मात्रै लगानी गर्ने र ८० प्रतिशत सम्म बैंक तथा वित्तीय संस्थाले फाइनान्स गर्ने व्यवस्था रहेकोमा आउँदा दिनमा ६० प्रतिशत मात्रै बैंकिङ फाइनान्सको सुविधा उपलब्ध हुने भएको छ । जसकारण सवारीसाधन खरिदकर्ताले ४० प्रतिशत डाउनपेमेन्ट गर्नुपर्ने भएको छ । ओमोडा ब्रान्डको विद्युतीय कार आयातकर्ता सारडा ग्रुपका निर्देशक गौरव सारडाले मौद्रिक नीतिको दोस्रो समीक्षाबाट विद्युतीय सवारीसाधनको कारोबार निरुत्साहित गर्न खोजेको टिप्पणी गरे ।

'राष्ट्र बैंकले विद्युतीय सवारीसाधनमा जाने कर्जामा कडाइ गर्न खोजेको छ । किन कडाइ गरियो होला ? हामीले बुझ्न सकेका छैनौं । यसले इभीको बिक्रीमा प्रभाव पर्ने नै छ, सँगसँगै सरकारको राजस्वमा पनि असर पर्ने नै छ,' उनले भने । त्यस्तै, इन्धनबाट चल्ने सवारीसाधन खरिद गर्दा उपभोक्ताले ४० प्रतिशत डाउनपेमेन्ट र ६० प्रतिशत बैंकबाट कर्जा लिन पाइने व्यवस्था लागू गरिएको छ । यसअघि डाउनपेमेन्ट र बैंक फाइनान्सको दर ५०-५० प्रतिशत थियो ।

बिपी राजमार्ग पुनर्निर्माणका लागि अर्थले दियो साढे आठ अर्बको स्रोत सहमति

काठमाडौं । अर्थ मन्त्रालयबाट स्रोत सहमति पाएसँगै सडक विभागले बाढीबाट क्षतिग्रस्त बिपी राजमार्गको स्थायी पुनर्निर्माणको काम तत्काल अघि बढाउने तयारी गरेको छ । मंगलबार अर्थ मन्त्रालयले बिपी राजमार्गको पुनर्निर्माणका लागि साढे आठ अर्ब रुपैयाँ स्रोत सहमति दिएको छ । योसँगै सडक विभागले त्यसको पुनर्निर्माणका लागि ठेक्का आह्वान गर्ने तयारी गरेको छ । विभागले अर्थ मन्त्रालयसँग नौ अर्ब ६६ करोडको बजेट सहमति मागेको थियो । सडक विभागका महानिर्देशक रामहरि पोखरेलले द्रुतगतिमा बिपी राजमार्गको स्थायी पुनर्निर्माणको प्रक्रिया अघि बढाउने बताए ।

पुनर्निर्माणका लागि जापानबाट पनि आर्थिक सहयोग आउनेमा आशा गरिएको छ । जापानकै आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा बनेको सडक पुनर्निर्माणमा जापानले पनि सहयोग गर्ने अपेक्षा गरिएको हो । तर, त्यसमा ढिलाइ हुने भए पनि नेपालले आफ्नै बजेटमा यसको पुनर्निर्माण गर्न लागेको हो ।

अब छिट्टै टेन्डर आह्वान हुने विभागको भनाइ छ । त्यसमा निर्माण कम्पनीले ठेक्का प्रस्ताव गर्ने अवधि पनि कम राख्ने तयारी गरिएको छ । यसका लागि मन्त्रिपरिषद्सँग सहमति माग्ने तयारी छ । 'अर्थ मन्त्रालयबाट साढे आठ अर्ब रुपैयाँको स्रोत सहमति आएसँगै पुनर्निर्माणका लागि बजेटको समस्या नहुने भयो । अब तत्काल टेन्डर आह्वान गर्नेछौं,' उनले भने, 'त्यसमा पनि टेन्डर पेस गर्ने अवधि कम राख्नेछौं । यसका लागि मन्त्रिपरिषद्सँग पनि सहमति माग्दै छौं । खुला प्रतिस्पर्धा हुने गरी कम अवधिमै ठेक्का सम्झौता गर्नेछौं ।'

टेन्डर आह्वान गर्नका लागि अधिकांश तयारी पूरा भइसकेको छ । पुनर्निर्माणको डिजाइन पनि अन्तिम चरणमा पुगेको छ । पहिलाको भन्दा धेरै चौडाइमा सडक बनाउने गरी डिजाइन गरिएको छ । साथै, आगामी दिनमा आउन सक्ने ठुला बाढीलाई पनि थेग्ने गरी डिजाइन गरिएको महानिर्देशक पोखरेलले जानकारी दिए । सडकको पुनर्निर्माण गर्न कम्तीमा दुई वर्ष लाग्ने अनुमान गरिएको छ ।

चालू आवमै ठेकेदार कम्पनीले काम सुरु गर्न सक्ने गरी टेन्डर प्रक्रिया अघि बढाउने विभागका प्रवक्ता अर्जुन अर्यालले बताए । 'अब एक-दुई दिनमा भौतिक पूर्वाधार तथा यातायात मन्त्रालय र विभागबिच छलफल हुनेछ । त्यसपछि टेन्डर आह्वान गर्नेछौं,' उनले भने, 'ठेकेदार छनोटमा पनि समय लगाउनेछैनौं । बर्खामा त काम गर्न सकिन्न । बर्खा आउनुभन्दा अघि ठेकेदार कम्पनीले एक-दुई महिना काम गर्न सक्ने गरी टेन्डर प्रक्रिया अघि बढाउनेछौं ।'

१०-१२ असोजको वर्षाले रोशी नदीमा आएको बाढीका कारण बिपी राजमार्गको काभ्रेपलाञ्चोकको रोशीदेखि नेपालथोकसम्ममा विभिन्न ठाउँमा गरेर १३ किलोमिटर सडक क्षतिग्रस्त भएको छ । त्यसमा ८५ किमि सडकको नामोनिसान नै थिएन । २५ असोजदेखि अस्थायी रुट बनाएर उक्त राजमार्गमा यातायात सञ्चालन भइरहेको छ । साथै, अस्थायी रूपमा क्षतिग्रस्त खण्डको मर्मतको काम पनि अघि बढाइएको छ । तर, सडकलाई सामान्य अवस्थामा ल्याउन पुनर्निर्माण नै गर्नुपर्ने थियो ।

विभागसँग बाढीपहिरो क्षतिग्रस्त हुने सडकको पुनर्निर्माण तथा मर्मत गर्न नियमित बजेट नै हुन्छ । तर, बाढीले यो सडक खण्डलाई नमज्जाले क्षतिग्रस्त बनाएको थियो । त्यसको पुनर्निर्माण नै गर्नुपर्नेछ । त्यसका लागि पनि साढे नौ अर्ब रुपैयाँ लाग्ने देखिएको छ । तर, यसका लागि विभाग मर्मत सम्भारका लागि छुट्याइएको बजेटले पनि पुग्ने अवस्था पनि थिएन । त्यसैले पुनर्निर्माणका लागि अर्थ मन्त्रालयसँग स्रोत सहमति लिनुपरेको हो ।

जापानको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा निर्माण भई ०७२ मा १६० किमि लामो (धुलिखेल-सिन्धुली-बर्दीवास) यो सडक बनेको थियो । यसले पूर्वी नेपाललाई छोटो दूरीमा संघीय राजधानी काठमाडौंसँग जोड्छ । तसर्थ, सडक निकै महत्वपूर्ण मानिन्छ । तर, बाढीले सडक क्षतिग्रस्त हुँदा त्यहाँबाट हुने यात्राबाट कष्ट भइरहेको छ । पुनर्निर्माण नहुँदासम्म त्यो समस्या कायमै हुने देखिएको छ ।

सडक पुनर्निर्माण गर्न कम्तीमा पनि दुई वर्ष लाग्ने अनुमान गरिएको छ । त्यसबिचका बर्खामा त्यहाँको यात्रा कष्टकर नै हुने सडक विभागका अधिकारीहरू बताउँछन् । यद्यपि, बर्खामा सहज रूपमा यातायात सञ्चालन गराउन आवश्यक काम गर्ने उनीहरूको भनाइ छ ।

जापानकै आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा १६० किमि लामो यो बिपी राजमार्ग निर्माण गरिएको थियो । जापानले यसमा २६ अर्ब येन आर्थिक सहयोग गरेको थियो । यसका अलावा प्राविधिक सहयोग पनि जापानकै छ । ०५३/५४ देखि सुरु भएको यसको निर्माण ०७२ सालमा सम्पन्न भएको थियो । यसको पुनर्निर्माणमा जापान सहयोग आउने अपेक्षा पनि गरिएको छ ।

खेलकुद

फोर नेसन्स कप : उपाधि जित्ने नेपालको सपना अधुरै

नेपाली राष्ट्रिय महिला टोली फेरि अन्तर्राष्ट्रिय फुटबल प्रतियोगितामा उपविजेतामै सीमित भएको छ । १३औँपटकको अन्तर्राष्ट्रिय फुटबलको उपाधि भिडन्तमा नेपाल बुधबार म्यानमारसँग २-० ले पराजित भयो । फोर नेसन्स कपको फाइनलमा दशरथ रंगशाला १५ हजार पाँच सय घरेलु दर्शकलाई स्तब्ध बनाउन म्यानमारले दुई मिनेटको अन्तरमा दुई गोल गरेको थियो । आफूभन्दा ४८ स्थानमाथिको म्यानमारलाई नेपालले पहिलो हाफमा दबाबमा राखेको थियो । तर, मध्यान्तरपछि आफ्नो पकड गुमाउनु र डिफेन्सको कमजोरीका कारण नेपाल उपविजेतामै सीमित भएको छ ।

नेपालले सन् १९८६ मा हङकङमा भएको एएफसी महिला च्याम्पियनसिपबाट अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा डेब्यु गरेको हो । अहिलेसम्म नेपाली महिला टोली अन्तर्राष्ट्रिय उपाधिविहीन छ । अन्तर्राष्ट्रिय फुटबल प्रतियोगितामा म्यानमारले नेपाललाई चौथोपटक हराएको हो । नेपालले समग्रमा सन् २०१० पछि ६ महिला साफ च्याम्पियनसिप, तीन दक्षिण एसियाली खेलकुद, एक वाफ महिला र अन्य तीनवटा अन्तर्राष्ट्रिय प्रतियोगिताको फाइनल गुमाएको छ । म्यानमारलाई उपाधि दिलाउने क्रममा नो पो खिन र कप्तान विन तुनले समान एक गोल गरे ।

प्रतिस्पर्धाको ६२औं मिनेटमा नो पोले डिबक्सनजिकबाट एकल प्रयासमा दोस्रो बारमा १-० का लागि गोल गरिन् । एक गोलले पछाडि परेको अवस्थाबाट सम्हालिन प्रयास गरिरहेको नेपालविरुद्ध म्यानमारले खेलको ६४औं मिनेटमा २-० को अग्रता बनायो । कप्तान विनले प्रहार गरेको बल नेपालकी कप्तान तथा गोलरक्षक अञ्जिला तुम्बापो सुब्बाको खुट्टामा लागेर गोल भयो । यसअघि प्रतियोगिताको राउन्ड रोबिन लिगको अन्तिम खेलमा नेपालले उत्कृष्ट प्रदर्शन गरी म्यानमारलाई २-२ को बराबरीमा रोकेको थियो ।

अघिल्लो खेलमा म्यानमारले नेपालविरूद्ध २-० को अग्रता लिएको थियो । घरेलु खेलाडीले उत्कृष्ट पुनरागमन गर्दै मध्यान्तरअगाडि नै म्यानमारको पोस्टमा २-२ को बराबरी गोल फर्काएको थियो । तर, उपाधि भिडन्तमा भने नेपाली खेलाडीले त्यही स्तरको खेल प्रदर्शन गर्न सकेनन् । यसपटक डिफेन्स, मिडफिल्ड र स्ट्राइकरबिच खासै तालमेल मिलेको देखिएन ।

पहिलो हाफमा नेपालले म्यानमारमाथि दबाब बनाएको थियो । यसविपरीत म्यानमारले भने नेपालको रणनीति बुझ्ने प्रयास गऱ्यो । म्यानमारले डिफेन्स लाइन बलियो बनाउँदा नेपालका खेलाडी उत्कृष्ट फिनिसिङ गर्न चुकेका थिए । खेलको २४औं मिनेटमा म्यानमारकी सान थाउले प्रहार गरेको बल गोलरक्षक अञ्जिला बिट भइसकेको अवस्थामा विमला विकले गोल लाइनबाट बचाइन् । खेलको ३५औं मिनेटमा नेपालले गोल गर्ने मौका चुकायो । सावित्रा भण्डारीको प्रहारलाई म्यानमारकी गोलरक्षक मो मो म्याले बचाइन् ।

डिबक्सभित्रै रहेकी रेखाले क्लोज रेन्जमा समेत गोल गर्न सकिनन् । खेलको ४४औं मिनेटमा नेपालले अर्को मौका गुमाएको थियो । रेणुका नगरकोटेको लामो क्रसमा गोलरक्षक मो म्याले बल राम्रोसँग 'ग्रिप'मा लिन सकिनन् । उक्त बल क्लोज रेन्जमै रहेका सावित्रा र रेखाले छुन सकेनन् । खेलको ७०औं मिनेटमा म्यानमारकी गोलरक्षकविरुद्ध वान भर्सेस वानमा रश्मिकुमारी घिसिङ गोल गर्न चुकिन् ।

झापा गोल्डकप उपाधि भिडन्तमा दुई झापाली टोली

भद्रपुर झापा गोल्डकप फुटबल प्रतियोगिताको उपाधि भिडन्त दुई झापाली क्लबबिच पक्का भएको छ । बुधबार भएको दोस्रो सेमिफाइनलमा 'बी' डिभिजन लिगको तयारी गरिरहेको झापा ११ फुटबल क्लबले भुटानको डागा युनाइटेडविरुद्ध ३-१ को सहज जित निकाल्दै फाइनलमा स्थान पक्का गऱ्यो । यस नतिजासँगै शुक्रबार हुने फाइनलमा झापा ११ ले अर्को झापाली क्लब आयोजक भद्रपुर ब्लेजर्सको सामना गर्नेछ ।

मेची रंगशालामा झापा ११ लाई अन्तिम दुईमा स्थान पक्का गराउने क्रममा एरोन थापा, रोहन कार्की र हरिबहादुर आलेमगरले समान एक गोल गरे । डागा युनाइटेडका सुरज रसाइलीले एक गोल फर्काए । पहिलो हाफ गोलरहित बराबरीमा टुंगिएको थियो । दोस्रो हाफको सुरुवातमै झापा ११ ले फ्रिकिकमा अग्रता लियो । खेलको ५५औं मिनेटमा डागा युनाइटेडका सुरज रसाइलीले झापा ११ का एरोनलाई पोस्टको ३५ यार्डमा लडाएका थिए । प्राप्त सीधा फ्रिकिकमा एरोनले उत्कृष्ट गोल गरे ।

खेलको ८३औं मिनेटमा डागा युनाइटेडले १-१ को बराबरी गऱ्यो । काउन्टर अट्याकमा डागा युनाइटेडका सुरजले दुईजना डिफेन्डरलाई बिट गर्दै डिबक्सभित्रबाट पहिलो बारमा गोल गर्दै टोलीलाई बराबरीमा पुऱ्याए । खेलको अन्तिम पाँच मिनेटको इन्जुरी समयमा सम्हालिन नसक्दा डागा युनाइटेड सेमिफाइनलबाटै बाहिरियो ।

झापामा भने 'बी' टोलीलाई प्रतिस्पर्धा गराएको प्रशिक्षक दोर्जी खान्दुले बताए । जसकारण अपेक्षाकृत प्रदर्शन नभएको उनले बताए । झापा ११ ले चर्च ब्वाइजका समीर तामाङ र रोहन कार्कीलाई खेलाएको छ । झापा ११ अन्तिम इन्जुरी समयमा दुई गोल गर्दै उपाधिनजिक पुग्यो । एलोनको क्रसमा डिबक्सबाट रोहन कार्कीले फर्स्ट टचमै गोल गरे । त्यसपछि समीर तामाङको क्रसमा हरिबहादुरले झापा ११ लाई ३-१ को जित दिलाए । डागा युनाइटेडले पाएको अवसर सदुपयोग गर्न नसक्दा खेल गुमाउन पुग्यो ।

कर्पोरेट

● नेपाल इन्भेस्टमेन्ट मेगा बैंक ४०औँ वर्षमा प्रवेश

नेपाल इन्भेस्टमेन्ट मेगा बैंक लिमिटेड आजबाट ४०औं वर्षमा प्रवेश गरेको छ । वार्षिकोत्सवको अवसरमा बैंकका अध्यक्ष पृथ्वीबहादुर पाँडेले समस्त ग्राहकवर्गहरू, संस्थापक, शेयरधनीहरू, संचालक समिति, नियामक निकाय, कर्मचारीवर्ग र अन्य सरोकारवालाहरूलाई बैंकप्रति देखाएको विश्वास र निरन्तर सहयोगका लागि धन्यवाद दिए ।

बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत (सिइओ) ज्योतिप्रकाश पाण्डेले बैंकले प्रदान गर्दै आएका वित्तीय सेवाहरूलाई अझ प्रभावकारी बनाउन आधुनिक प्रविधि अपनाइएको बताउँदै डिजिटल बैंकिङ सेवाहरूलाई थप सशक्त पार्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरे । 'समृद्धिको पथमा सँगै अघि बढ्दै' भन्ने नारा लिएको यस बैंकले ग्राहकवर्गको सुविधालाई प्राथमिकता दिँदै नवीनतम बैंकिङ सेवाहरू प्रस्तुत गरिरहने जनाएको छ । बैंकले आफ्नो वार्षिकोत्सवको अवसर पारी विगत ७ वर्षदेखि वित्तीय साक्षारतामा आधारित चित्र पुस्तकहरू प्रकाशन गर्दै आएको छ ।

यो पटकको वार्षिकोत्सवमा पनि बैंकले आफ्नो सातौं संस्करण 'डिजिटल बैंकिङको जादु' नामक चित्र पुस्तक सार्वजनिक गरेको छ । उक्त चित्रकथाको उद्देश्य बालबालिकालाई बैंकिङ प्रणाली तथा यसको प्रभावकारी प्रयोगबारे सचेत गराउनु र अभिभावकहरूलाई आधुनिक डिजिटल बैंकिङ सेवाहरूको प्रयोग गर्न प्रेरित गराउनु रहेको बैंकले जनाएको छ ।

३९औं वार्षिकोत्सवमा बैंकले ग्राहकवर्गहरू माझ नयाँ बचत खाता 'नव आयाम बचत खाता' ल्याएको छ । जुन खाता ग्राहकले रू. ३९ मौज्दातमै खोल्न सक्नेछन् । यसमा रू. ३९ मा एनआईएमबी स्मार्ट (मोबाइल बैंकिङ) सुविधा, रू. ३९ मा भर्चुअल प्रिपेड कार्ड सुविधा, रू. ३९ मा डेबिट कार्ड सुविधा, रू. ३९ मा क्रेडिट कार्ड सुविधा र लकर सुविधामा पनि ३९ प्रतिशत छुट पाइनेछ । उत्कृष्ट सेवा र व्यवसायका लागि ७ वटा 'बैंक अफ दि एयर' अवार्ड प्राप्त गरिसकेको यस बैंकले अन्तर्राष्ट्रिय युरो मनीबाट 'बेस्ट बैंक २०१८', 'बेस्ट बैंक २०२१' र 'बेस्ट बैंक २०२३' का लागि युरोमनी अवार्डहरू प्राप्त गर्न सफल भएको छ ।

● फिदिम र फुङलिङमा एभरेष्ट बैंकका शाखा

एभरेष्ट बैंकले कोशी प्रदेशका पहाडी जिल्लामा दुई शाखा सञ्चालनमा ल्याएको छ । बैंकले ग्राहकलाई अत्याधुनिक र विश्वासिलो बैंकिङ सेवा–सुविधा उपलब्ध गराउने गरी पाँचथरको फिदिममा र ताप्लेजुङको फुङलिङमा शाखा सञ्चालनमा ल्याएको हो । बैंकले ८ फागुनमा फिदिम नगरपालिका वडा नं १ मा १३०औँ र ९ फागुनमा फुङलिङ नगरपालिका वडा नं ४ मा १३१औँ शाखाको औपचारिक उद्घाटन गरेको छ । दुवै शाखाको उद्घाटन समारोहमा बैंकका तर्फबाट सञ्चालक किरणकुमार श्रेष्ठ, नायब प्रमुख कार्यकारी अधिकृत विजयकुमार शर्मा र कोशी प्रदेशका प्रमुख सुधीर गौतमका साथै फिदिम शाखामा फिदिम नगरपालिकाका प्रमुख मित्रप्रसाद काफ्ले र फुङलिङमा सोही नगरपालिकाका प्रमुख अमिर मादेनलगायतको उपस्थिति थियो । फिदिम र फुङलिङमा शाखा सञ्चालनमा आएसँगै बैंकले पाँचथर र ताप्लेजुङ जिल्लाका नागरिकलाई सरल, सहज र प्रविधिमैत्री सेवा दिने प्रतिबद्धता जनाएको छ ।

शाखा सञ्चालन गरेसँगै ती क्षेत्रको आर्थिक गतिविधिमा थप योगदान पुग्न गई समग्र आर्थिक विकासमा थप टेवा पुग्ने विश्वास बैंकले लिएको छ । साथै, आगामी दिनमा बैंक पुग्न नसकेको तथा वित्तीय पहुँचबाट बाहिर रहेका अन्य स्थानमा समेत शाखा विस्तार गर्दै जाने योजना रहेको बैंकले जनाएको छ । बैंकले देशभरका एक सय ३१ शाखा सञ्जाल, चार एक्सटेन्सन काउन्टर, सात प्रादेशिक कार्यालय तथा एक सय ६७ एटिएमबाट वित्तीय सेवा दिँदै आइरहेको छ ।

● 'कुमारी क्यापिटल' एप सार्वजनिक

कुमारी क्यापिटलले 'कुमारी क्यापिटल' मोबाइल एप सार्वजनिक गरेको छ । एपले व्यवस्थित लगानी योजना (एसआइपी)सहित अन्य लगानीका सेवा सहज र पहुँचयोग्य बनाउने क्यापिटलको भनाइ छ । एप सार्वजनिक भएसँगै लगानीकर्ताले मोबाइलबाटै सरल, छिटो र सुरक्षित तरिकाले लगानी गर्न सक्ने बताइएको छ ।

क्यापिटलका अनुसार एपमार्फत एसआइपी व्यवस्थापन, लगानी योजना निर्माण र अनुगमन अब केही क्लिकमै सम्भव हुनेछ । यो एपले नयाँ र अनुभवी दुवै प्रकारका लगानीकर्तालाई सहयोग पुऱ्याउने क्यापिटलले जनाएको छ ।

एसआइपी व्यवस्थापनअन्तर्गत कुनै पनि समय, कहीँबाट पनि यो सेवा सुरू, ट्र्याक र व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ भने डिम्याट खाता हेर्न र व्यवस्थापन गर्न पनि सहज बनाउने क्यापिटलले जानकारी दिएको छ । त्यसैगरी, प्राथमिक सार्वजनिक निष्कासन (आइपिओ), थप सार्वजनिक निष्कासन (एफपिओ), हकप्रद सेयरको आवेदन पनि विनाझन्झन्ट एपबाटै हुनेछ । यो सेवा छरितो, सुरक्षित र प्रयोगकर्तामैत्री रहेको दाबी गरिएको छ ।

'प्रत्येक लगानीकर्ताले यस क्यापिटलबाट प्रदान गरिने सेवा स्वदेश तथा विदेशमा रहने हरेक नेपालीको हात–हातमा पुगोस् भन्ने चाहन्छौँ,' क्यापिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पुष्प शर्माले भने, 'त्यसैकारण मोबाइल एपमार्फत एसआई सुरू गर्ने, डिम्याट खाता खोल्ने, लगानी व्यवस्थापन सेवा प्रदान गर्ने, आइपिओमा आवेदन दिनेजस्ता सुविधा अझ सरल बनाएका हौँ, जसले गर्दा लगानीकर्ताको यात्रा झन् सहज र व्यवस्थित हुनेछ ।'

● एनसेलको 'फ्ल्यास सेल'मा बोनस डेटा र टकटाइम

एनसेलले 'खल्ती'सँगको साझेदारीमा 'फ्ल्यास सेल' योजना ल्याएको छ । योजनाअन्तर्गत हरेक आइतबार खल्तीबाट प्याक किन्दा ग्राहकले बोनस डेटा, टक टाइम पाउनुका साथै आकर्षक उपहार पनि जित्न सक्नेछन् । योजना ११ फागुनदेखि लागू भई चैत ९ सम्म सञ्चालनमा रहनेछ । योजनामा बोनससहित सेवाको फाइदा लिन र उपहार जित्न ग्राहकले खल्तीमार्फत एनसेलका छानिएका सात प्याकमध्ये कुनै एक प्याकको खरिद गर्नुपर्नेछ । जसमा 'सधैँ अन'अन्तर्गतका चार, 'होम एन्ड अवे'का दुई वा '९९९ अनलिमिटेड' प्याक रहेका छन् ।

'सधैँ अन'का प्याकमा ग्राहकले ५ जिबी, ८ जिबी वा १० जिबी डेटा बोनसका रूपमा पाउने एनसेलले जनाएको छ । त्यस्तै, 'होम एन्ड अवे' प्याक किन्दा ५ जिबी वा ७ जिबी थप डेटा बोनस पाइनेछ । त्यसैगरी, '९९९ अनलिमिटेड' डेटा प्याक किन्दा सय मिनेट अन नेट टक टाइम बोनस प्राप्त गर्छन् ।

सुरूवातमा एनसेल एपको विशेष अफरका रूपमा सञ्चालनमा ल्याइएको यो फ्ल्यास सेल अब हरेक आइतबार ग्राहकलाई बोनस सुनिश्चित गर्दै खल्तीमा पनि लागू भएको एनसेलको भनाइ छ ।

खल्तीसँगको यो साझेदारीले ग्राहकलाई डिजिटल कारोबारका लागि प्रोत्साहन प्रदान गर्ने र उनीहरूका लागि सेवामा पहुँच अझै सुलभ हुने विश्वास एनसेलले लिएको छ । साथै, हरेक शनिबार सञ्चालन हुँदै आएको 'फ्ल्यास सेल' पनि जारी रहने बताइएको छ ।

● बिमा प्राधिकरणका नवनियुक्त अध्यक्ष ओझाले सम्हाले कार्यभार

नेपाल बिमा प्राधिकरणका नवनियुक्त अध्यक्ष शरद ओझाले बिमा क्षेत्रमा परिवर्तन आएको महसुस हुने गरी काम गर्ने प्रतिबद्धता जनाएका छन् । उनले मंगलबार कार्यभार सम्हाल्दै सरकारले विश्वास गरेर दिएको जिम्मेवारी पूरा गर्न आफ्नो सम्पूर्ण ध्यान केन्द्रित हुने बताए । ओझालाई उपप्रधानमन्त्री एवं अर्थमन्त्री विष्णुप्रसाद पौडेलले पद तथा गोपनीयताको शपथ गराएका हुन् । मन्त्रिपरिषद्को सोमबार बसेको बैठकले उनलाई नेपाल बिमा प्राधिकरणको अध्यक्ष नियुक्त गरेको हो ।

अध्यक्ष ओझाले सबैको सहकार्यमा कार्यान्वयनयोग्य कार्ययोजना बनाएर काम गर्ने बताए । बिमा ऐन, नियम, निर्देशिका एवं मापदण्डबमोजिम अगाडि बढ्ने उल्लेख गरे । अध्यक्ष ओझाले बिमा क्षेत्रको नियमनकारी निकायका रूपमा प्राधिकरणले अवलम्बन गर्दै आएको असल अभ्यासलाई निरन्तरता दिने र आवश्यक अन्तर्राष्ट्रिय असल अभ्यासलाई कार्यान्वयन गर्दै जाने बताएका छन् ।

अध्यक्ष ओझाले बिमा क्षेत्रलाई नियमित, प्रतिस्पर्धी र पारदर्शी बनाउँदै बिमितको हित संरक्षण, प्राधिकरणका विचाराधीन मुद्दाहरूको शीघ्र फर्स्यौट र बिमकको वित्तीय स्वास्थ्यलाई बलियो बनाउन प्राथमिकताका साथ अगाडि बढ्ने प्रतिबद्धता व्यक्त गरे । शपथग्रहण कार्यक्रममा नेपाल बिमा प्राधिकरणका निवर्तमान अध्यक्ष एवं प्राधिकरण सञ्चालक समितिका सदस्य मदन दाहाललगायतको उपस्थित थियो ।

● सिटिजन्स बैंकको १९९औँ शाखा ललितपुरको हरिसिद्धिमा

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडले शाखा विस्तार गर्ने क्रममा आफ्नो १९९औँ शाखा ललितपुरको हरिसिद्धिमा सञ्चालनमा ल्याएको छ । यससँगै काठमाडौं उपत्यकाभित्र यस बैंकको ४० वटा शाखा र बागमती प्रदेशमा ५६ वटा शाखा सञ्चालनमा रहेका छन् । हरिसिद्धिमा आज आयोजित एक कार्यक्रमबिच बैंक सञ्चालक समितिका अध्यक्ष प्रबलजंग पाण्डेले नयाँ शाखाको शुभारम्भ गरे । कार्यक्रमलाई सम्बोधन गर्दै अध्यक्ष पाण्डेले ग्राहकहरूलाई सर्वसुलभ र सुरक्षित बैंकिङ सेवा पुऱ्याउँदै उनीहरूको विश्वास र समर्थन समेटेर हालको अवस्थामा आइपुगेको बताए ।

सो अवसरमा बैंक सञ्चालक समितिका सदस्यहरू, प्रमुख कार्यकारी अधिकृत र उच्च व्यवस्थापनको पनि उपस्थिति थियो । उक्त शाखाको उद्घाटन समारोहमा स्थानीय निकायका प्रतिनिधिहरू, उद्योगी, व्यापारी, विभिन्न संघसंस्थाका प्रमुख तथा नागरिक समाजका अगुवाहरूको उपस्थिति थियो । नयाँ शाखा सञ्चालनको अवसरमा यो शाखामा खाता खोल्दा कर्पोरेट मोबाइल बैंकिङ र इन्टरनेट बैंकिङजस्ता सेवाहरू पहिलो वर्ष निःशुल्क प्राप्त गर्न सकिनेछ । डिम्याट खाता खोल्दा लाग्ने शुल्कमा पहिलो वर्षका लागि छुटको व्यवस्था रहेको छ । साथै लकर सुविधा लिँदा लकर अनिवार्य मौज्दातमा २५ प्रतिशत र पहिलो वर्ष लकर शुल्कमा ५० प्रतिशत छुट उपलब्ध रहेको छ ।

● नेपाल बैंकको अध्यक्षमा पंज्ञानी नियुक्त

नेपाल बैंक लिमिटेडको अध्यक्षमा थानप्रसाद पंज्ञानी नियुक्त भएका छन् । ९ फागुनमा बसेको बैंक सञ्चालक समितिको बैठकले पंज्ञानीलाई अध्यक्षमा नियुक्त गर्ने निर्णय गरेको हो । नवनियुक्त पंज्ञानीले नेपाल राष्ट्र बैंकका गभर्नर महाप्रसाद अधिकारीबाट अध्यक्षको पद तथा गोपनीयताको शपथग्रहण गरेका छन् । पंज्ञानी अर्थ मन्त्रालयको प्रतिनिधित्व गर्दै गत २७ भदौमा बैंकको सञ्चालक बनेका थिए । उनी अर्थ मन्त्रालयको प्रशासन महाशाखाका सहसचिवसमेत हुन् ।

● सिसिटिभी जडान गर्न मुक्तिनाथको सहयोग

मुक्तिनाथ विकास बैंकले सिसिटिभी जडान गर्न आर्थिक सहयोग गरेको छ । बैंकले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्वअन्तर्गत तुलसीपुर उद्योग वाणिज्य संघले सञ्चालन गरेको 'सुन्दर तुलसीपुर, सुरक्षित तुलसीपुर' अभियानलाई सहयोग गरेको हो ।

तुलसीपुर बजार क्षेत्रमा हुन सक्ने आपराधिक गतिविधि तथा दुर्घटना न्यूनीकरण र पहिचान गर्न विभिन्न स्थानमा सिसिटिभी जडान गर्न बैंकले ५१ हजार रूपैयाँबराबरको आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराएको छ । संघको पहलमा सञ्चालित अभियानले तुलसीपुर बजारको सुरक्षा नियन्त्रण प्रणालीमा टेवा पुग्ने र स्थानीय जनतामा समेत सुरक्षाको प्रत्याभूति मिल्ने बैंकले विश्वास लिएको छ । संघका अध्यक्ष विनय केसी र तुलसीपुर इलाका प्रहरी कार्यालयका प्रमुखको उपस्थितिमा सम्पन्न कार्यक्रममा बैंकका तुलसीपुर शाखा प्रमुख सरोजकुमार लामिछानेले रकम हस्तान्तरण गरेका हुन् ।

साथै, 'बैंकले नेपालमै टिक्न, सजिलो छ' भन्ने नारासहित साना व्यापार तथा व्यवसायलाई प्रोत्साहन गर्न मुक्तिनाथ सरल कर्जा योजना ल्याएको छ ।

● पोखरा फाइनान्सको सञ्चालकमा सुर्खाली

पोखरा फाइनान्सको सञ्चालकमा यामबहादुर सुर्खाली चयन भएका छन् । पोखराको न्युरोडमा प्रधान कार्यालय रहेको फाइनान्सको नयाँ सञ्चालकमा सुर्खाली चयन भएका हुन् ।

यसअघिको समितिमा राजकुमार गुरूङ अध्यक्ष तथा प्रतीक गुरूङ, तिलबहादुर गुरूङ, गङ्गा घले र अच्युत पौडेल सञ्चालक समिति सदस्य रहेका थिए । यस अवधिमा फाइनान्सको अधिकृत पुँजी १.०८ अर्ब, साधारण जगेडा कोष २४ करोड तथा कर्जा ८.१३ अर्ब रूपैयाँ कायम रहेको छ ।

२८ वर्षदेखि कास्की, चितवन, तनहुँ, स्याङ्जा, गोरखा, लमजुङ, रूपन्देही, बाँके, नवलपरासी, काठमाडौं एवं ललितपुरमा कुल २५ शाखा सञ्जालमार्फत वित्तीय सेवा प्रदान गर्दै आइरहेको छ । संस्थाले हालै कर्जा चुक्ता एवं नियमित गरेमा हर्जाना तथा ब्याज रकममा समयावधिअनुसार क्रमशः १० देखि ३० प्रतिशतसम्म छुटको व्यवस्था गरेको पनि कामु कार्यकारी प्रमुख राजुमोहन भट्टराईले जानकारी दिए ।

● कालिञ्चोक दर्शनको बिक्री प्रबन्धक नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट

कालिञ्चोक दर्शन लिमिटेडले हकप्रद सेयर जारी गर्ने भएको छ । कम्पनीले १:१ को अनुपातमा प्रतिसेयर १०० रूपैयाँका दरले ६० लाख कित्ताबराबरको हकप्रद सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो । उक्त हकप्रद बिक्रीका लागि नेपाल एसबिआई मर्चेन्ट बैंकिङ निष्कासक तथा बिक्री प्रबन्धकमा नियुक्त भएको छ । आइतबार एक समारोहबिच नेपाल एसबिआई मर्चेन्टका तर्फबाट प्रबन्ध सञ्चालक तथा प्रमुख कार्यकारी अधिकृत लेखनाथ पोखेल र कालिञ्चोक दर्शनका तर्फबाट प्रमुख कार्यकारी अधिकृत बालकृष्ण सिवाकोटीले धितोपत्र निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकसम्बन्धी सम्झौतापत्रमा हस्ताक्षर गरेका हुन् । कालिञ्चोक दर्शनले कालिञ्चोक गाउँपालिका–१, कुरी, दोलखामा केबुलकार सञ्चालन गरिरहेको छ ।

● शाइन रेसुंगाले मनायो १७औँ वार्षिकोत्सव : उत्कृष्ट शाखा र कर्मचारी पुरस्कृत

शाइन रेसुंगा डेभलपमेन्ट बैंक १७औँ वर्षमा प्रवेश गरेको छ । वार्षिकोत्सवको अवसरमा बैंकले केन्द्रीय कार्यालय बुटवलमा आइतबार विविध कार्यक्रमसहित मनाएको छ । सो अवसरमा दौड प्रतियोगिता, शाइन आर्थिक पत्रकारिता पुरस्कार वितरण, उत्कृष्ट शाखा र कर्मचारी सम्मानलगायतका कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । 'शाइन रेसुंगा राष्ट्रिय टेन के' दौडमा प्रतियोगिताको उपाधि पुरूषतर्फ मिंमार सिंगी तामाङ र महिलातर्फ सन्तोषी श्रेष्ठले जितेका छन् । उपाधि जितेसँगै उनीहरूले एक–एक लाख रूपैयाँ राशिको पुरस्कार पाएका हुन् । त्यस्तै, आर्थिक पत्रकारित पुरस्कार भने एभिन्युज टेलिभिजनका लुम्बिनी प्रदेश प्रमुख एवं बिजनेस खबर पत्रिकाका सम्पादक दामोदर खनाललाई प्रदान गरिएको छ ।

बैंकका अध्यक्ष थानेश्वर पौडेलले निक्षेप तथा कर्जा लगानीलाई सन्तुलित रूपमा वृद्धि गर्ने, कर्जाको गुणस्तरमा विशेष ध्यान दिई ग्रामीण क्षेत्रमा कृषि, साना तथा मझौला उद्यमलगायतका क्षेत्रमा लगानी विस्तार गर्ने, डिजिटल कारोबारलाई थप सुरक्षित र भरपर्दो बनाउँदै उत्कृष्ट विकास बैंक बन्ने लक्ष्यसहित अघि बढेको बताए । त्यस्तै, बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत प्रकाश पौडेलले बैंकलाई धेरैभन्दा धेरै सेवाग्राहीको बैंक बनाउने प्रतिबद्धता व्यक्त गरे । बैंक सुशासन, स्पष्ट भिजन र दिशासहित अघि बढेको बताउँदै वित्तीय अनुशासनको पाटोलाई बैंकले मुख्य जोड दिएको बताउँदै डिजिटल बैंकिङ तथा युवा उद्यमशीलता कार्यक्रमका कारण युवा पुस्तामाझ बैंक लोकप्रिय बनेको उल्लेख गरे । बैंकले वार्षिकोत्सवकै अवसरमा यस वर्ष उत्कृष्ट शाखाका रूपमा कतरनिया, बर्दिया, सूर्यपुरा, रूपन्देही, खैरेनी, गुल्मी, बिजुवार प्युठान र योगीकुटी शाखा रूपन्देहीलाई बेस्ट म्यानेज्ड ब्रान्च अवार्डबाट सम्मान गरेको छ ।

● बिवाइडी हाइटेक विक सुरु

नयाँ बानेश्वरस्थित एभरेस्ट होटेलमा बिवाइडी हाइटेक विक २०२५ सुरू भएको छ । बिवाइडीको नेपालका लागि आधिकारिक वितरक साइमेक्स इंक प्रालिले सुरू गरेको बिवाइडी विक इभेन्ट २ मार्चसम्म सञ्चालन हुनेछ ।

इभेन्टमा बिवाइडीका अत्याधुनिक सवारीसाधन याङवाङ यू–८, एफसिबी बाओ–५, डेन्जा जेड९जिटी, डेन्जा जेड–९ र बिवाइडी सार्क–६ सार्वजनिक गरिएको छ । याङवाङ यू–८ सुपर कार हो, जसको ३६० डिग्री ट्यांक टर्न क्षमता छ । यो सुपर कार आपत्कालीन अवस्थामा डेढ घण्टासम्म पानीमाथि समेत तैरिन सक्छ । बिवाइडीले हाइटेक विकमा सार्वजनिक गरिएको प्लगइन हाइब्रिड पिकअप सार्क–६ र लक्जरी एमपिभी जेन्डा जेड–९ जिटी छिट्टै नेपालमा बिक्री गर्ने तयारी गरेको छ । इभेन्टमा लाइभ डेमोको सिरिज नै देख्न सकिन्छ । जसमा बिवाइडीका पछिल्ला मोडेल उपलब्ध छन् ।

अटोमेटिभ इन्नोभेसनमा अग्रगामी बन्ने र सस्टेनेबल मोबिलिटी सोलुसनलाई अगाडि बढाउने बिवाइडीको प्रतिबद्धतालाई हाइटेक विकले पुष्टि गर्ने प्लाटफर्मको रूपमा काम गर्ने कम्पनीको भनाइ छ ।

भूमिसम्बन्धि...

सम्वैधानिक व्यवस्था रहेको छ । पछिल्लो समयमा सत्ता गठबन्धनमा रहेको नेपाली कांग्रेसको आन्तरिक बैठक र धेरै सरकारी विदा परेकाले संसदको बैठक पर धकेलिएको भएपनि अबको बैठकमा अध्यादेश अघि बढ्ने बताइएको छ । सरकारको भनाईमा प्रतिस्थापन विधेयकमा केही विषयहरू मिलाउनुपर्ने भएकाले सरकारलाई समय लागेको र संविधान अनुसार ६० दिनभित्रमा अध्यादेश पारित गर्नुपर्दछ बल्ल एक महिना पुग्न लागेको छ भन्ने सरकारको भनाई रहेको भएपनि सरकारले भने जस्तो अनुकूल सरकारलाई छैन ।

प्रतिनिधिसभाबाट सहज रूपमा अध्यादेश स्वीकृत भएपनि राष्ट्रिय सभामा कांग्रेस र एमाले मिल्दा पनि बहुमत पुग्दैन, राष्ट्रिय सभामा कांग्रेसका १६ र नेकपा एमालेका १० सासद रहेका छन । राष्ट्रियसभामा जम्मा ५९ जना सांसद रहेकाले बहुमत पुग्नका लागि ३० सांसदको आश्यकता हुन्छ तर कांग्रेस-एमालेका सांसदको संख्या २६ मात्र रहेकाले गर्दा अन्य दलले सरकारलाई सहयोग गर्नुपर्ने अवस्था रहेको छ ।

राष्ट्रिय सभामा जसपा नेपालका ३ सांसद रहेका छन् भने मनोनित ३ सांसद मध्ये नारायण प्रसाद दाहाल राष्ट्रियसभाको अध्यक्ष रहेकाले उनले मत बराबरी भएमात्र मत दिन पाउनेछन् । वामदेव गौतम मौन रहेका छन् भने अन्जान शाक्यले सरकारको पक्षमा मत दिने निश्चित भएपनि अरू ३ सांसदको आवश्यकता सरकारलाई रहेको छ त्यो संख्या जसपा नेपालसँग रहेकाले जसपालाई मनाउनुपर्ने बाध्यता सरकारलाई रहेको छ ।

जसपा नेपालले भूमिसम्बन्धी अध्यादेशलाई कुनै सर्तमा पनि समर्थन गर्न नसकिने बताउँदै आएको छ । सो अध्यादेशमा उल्लेख गरिएको विषयहरूमै जसपाको असहमित रहेको छ । जसपाले भूमिसम्बन्धी अध्यादेश सरकारले फिर्ता लिएको खण्डमा अरू अध्यादेशमा समर्थन गर्न सकिने बताउँदै आएकाले गर्दा सरकारलाई सहज वातावरण रहेको छैन । संसदमा दुवै सदनबाट अध्यादेश स्वीकृत भएपछि मात्र प्रतिस्थापन विधेयकको कार्य अघि बढ्ने सम्वैधानिक व्यवस्था रहेकाले जसरी भएपनि अध्यादेश स्वीकृत गराउनुपर्ने अवस्थामा सरकार रहेको छ ।

भूमिसम्बन्धी अध्यादेशमा हदबन्दी भन्दा बढीको जग्गा विक्रि गर्न सहज बनाएर अध्यादेशले जथाभावी जग्गा प्लटिङ्ग गर्न छुट दिन लागेको विपक्षी दलहरूको भनाई रहेको छ । अध्यादेशले चुरेको दोहन बढाउने र तराई मधेशलाई मरूभूमि बनाउने जसपाको भनाई रहेकाले गर्दा सो पार्टीले भूमि सम्बन्धी अध्योदश नै सरकारले फिर्ता लिनुपर्ने बताउँदै आएकाले अब सरकारले कस्तो रणनीति अपनाउँछ त्यसैमा अध्यादेश स्वीकृत हुने वा नहुनेमा भरपर्ने निश्चित जस्तै रहेको छ ।

के सामाजिक...

विरोध हुनु स्वाभाविक नै भएपनि आलोचना र अपमानको विचमा एउटै ठुलो भिन्नता रहेको छ । लोकतान्त्रिक समाजमा गलत नीतिको विरोध र आलोचना गर्नु स्वाभाविक भएपनि सामाजिक सञ्जाललाई समाजमा कटुता फैलाउने हतियारका रूपमा प्रयोग गरिनु उपयुक्त हुन सक्दैन ।

प्रधानमन्त्री केपी ओलीसँग कतिपय विषयमा असहमति राख्न सकिन्छ । उनले लिएका कतिपय निर्णयहरू विवादित रहेका हुन सक्छन् । त्यस्ता निर्णयको आलोचना हुनु र आलोचना गर्न असल नागरिकको दायित्व र कर्तव्य भएपनि सभ्य भाषामा आलोचना गरिनु पर्नेमा पछिल्लो समयमा अपमानजनक भाषा प्रयोग गर्नुलाई कदापि उचित र लोकतान्त्रिक चरित्र र संस्कृति मान्न सकिँदैन ।

केपी ओली लगायतका पुष्पकमल दाहाल शेरबहादुर देउवा लगायतका नेताहरू असफल हुन् भने उनीहरूलाई चुनावमार्फत जनताको मतले पराजित गराउन सकिन्छ त्यो जनताको अधिकार समेत हो । यदि उनीहरूले गल्ती गरेका छन् भने तथ्यपरक तार्किक समिक्षा गरिनुपर्दछ । तर भद्दा प्रयोग गरेर व्यँग्यका नाममा तुश पोख्नु उचित हुन सक्दैन । यस्तो प्रवृत्तिले समाजलाई स्वस्थ्य बहसको बाटोमा लैजाने सक्दैन । यस्ता कार्यले कटुता र घृणाको भड्खालोमा लैजान सक्छ ।

लोकतन्त्र भनेको भावनात्मक आक्रोशले होइन परिपक्क चेतनाले मात्र अघि बढ्न सक्छ । नेता र नेतृत्वको मूल्यांकन उनीहरूले गर्ने कामका आधारमा गरिनुपर्दछ । यदि आफूलाई मन नपरेको नेता रहेछ भन्ने उसलाई उसको जन्मदिनमा पनि हार्दिक श्रद्धाञ्जली दिने कार्यले गर्दा हामी नेपालीहरू कता जाँदैछौँ र हामी धर्म, संस्कृति त्यही हो त भन्ने प्रश्न समेत उठेको छ ।

शक्तिशाली...

निर्वाचन राज्यमाथि जनताको सार्वभौमसत्ता स्थापित गर्ने शक्तिशाली प्रयोग हो । निर्वाचन हुँदैन थियो भने हरेक नेता तानाशाह बन्ने सम्भावना प्रबल रहन्थ्यो । तर निर्वाचन हुन्छ र नेताहरू मतदाताको नियन्त्रणमा हुन्छन् । तर एउटा दलबाट निर्वाचित भएका व्यक्तिहरूले पार्टी विभाजन गरेर नयाँ पार्टीको निर्माण गरेर जनताले दिएको मतलाई वेवास्ता गर्दै जनतालाई धोका दिँदै आएको प्रमाण हामी कहाँ धेरै रहेका छन् ।

स्वतन्त्र उम्मेदवार भएर निर्वाचित भएका व्यक्तिहरू आर्थिक लाभ लिएर राजनीतिक दलमा प्रवेश गर्ने गरेका हुनाले त्यसबेला स्वतन्त्र भएर पाएको मतको दुरूपयोग हुने भएकाले अब एउटा दलबाट निर्वाचित भएका व्यक्तिहरूले पार्टी विभाजित गरेर नयाँ दल बनाएको खण्डमा उसको पद स्वत रित्त हुने व्यवस्था गरिनु आवश्यक छ । त्यसैगरी स्वतन्त्र उम्मेदवार भएर निर्वाचित भएको व्यक्ति राजनीतिक दलमा प्रवेश गरेको खण्डमा पनि उसको पद स्वत रित्त हुने व्यवस्था गरिएको खण्डमा भ्रष्टचारमा कमी आउन सक्छ ।

भ्रष्टाचारलाई नियन्त्रण गर्न अब केपी ओली नेतृत्वको सरकारले राजनीतिहरूको सम्पत्ति जाँचबुझ गर्न शक्तिशाली सम्पत्ति जाँचबुझ आयोग गठन गर्नु आवश्यक रहेको छ । सम्पत्ति जाँचबुझ शक्तिशाली आयोग गठन गर्ने मुद्दा सबै राजनीतिक दलको हुनुपर्छ । सबै राजनीतिक दलहरूले यस्तो मुद्दा उठाउँदै आएकाले अब ओली नेतृत्वको सरकारको पनि यो मुद्दा बन्न सक्नुपर्दछ र सोही अनुसारको शक्तिशाली सम्पत्ति जाँचबुझ आयोग बनाएर सम्पत्ति जाँचबुझ गरिनु उपयुक्त समय आएको छ ।

कांग्रेस-एमालेले...

छन् । त्यही कारणले गर्दा उनले संसदबाट बनाएको सरकार र प्रधानमन्त्री विरूद्ध विष वमन गरिरहेका छन् । दाहालका अनुसार केपी ओली नेतृत्वको सरकार असम्वैधानिक र अप्राकृत्तिक छ भनेर ।

संसदले नै सरकार निर्माण गर्ने र ढाल्ने लोकतान्त्रिक अभ्यास विश्वमा रहेको छ । दाहाललाई संसदले प्रधानमन्त्री बनाउँदै सम्वेधानिक र प्राकृत्तिक हुने तर ओलीलाई प्रधानमन्त्री बनाउँदा असम्वैधानिक र अप्राकृत्तिक हुने ? दाहालको यो भनाई जनतालाई झुक्याउन र आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्ने बाहेक अन्य केही हुन सक्दैन ।

नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेलाई आलोपालो खेलाएर आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्दै अघि बढेका दाहालले आफू प्रधानमन्त्री हरेकै बेला आफूलाई हटाएर देखाउन कांग्रेस-एमालेलाई चुनौती दिएका थिए । आफ्नो समर्थन विना कसैले सरकार बनाउन नसक्ने र आफ्नो पार्टीको ३२ सांसद म्याजिक नम्वर रहेको बताएका हुनाले कांग्रेस-एमालेले दाहालको चुनौतीलाई स्वीकार गर्दै गत असार १७ गते ७ बुँदे सहमति गरेर कांग्रेस-एमालेको संयुक्त सरकार निर्माण गरेपछि दाहाल पानी बेगरको माछा जस्तो छटपटाई रहेका छन् ।

कानुन सबैका लागि...

संसद औपचारिकतामा सिमित भएको छ भने सांसदहरूले समेत आफ्नो भूमिका संसदमा प्रभावकारी ढँगले निभाउन सकेको देखिएको छैन । संसदको कार्यसूचीमा रहेका विषयहरूका बारेमा व्यापक छलफल र बहस गर्नुपर्ने भएपनि उनीहरू हाजिर गरेर टाप कस्ने भएकाले कोरम नपुगेर संसदको बैठक नै स्थगित गर्नुपर्ने अवस्थाको सिर्जना सांसदहरूले नै गर्दै आएका छन् । संघीय संसदमा जम्मा २ सय ७५ सांसद रहेकाले गर्दा गणपुरक सख्या भनेको ६९ जनामात्र हो । बैठक सुरू हुँदा धेरै सांसदहरू उपस्थित हुने भत्ताका लागि हाजिर गर्ने तर विधेयक स्वीकृत्त गर्ने बेलामा र विधेयकहरू पारित गर्ने बेलामा ६९ जनापनि उपस्थित नहुने रोग सांसदहरूलाई लागेको छ ।

कानुन जनताका लागि मात्र नभएर सबैका लागि हो । कानून सबैलाई समान रूपमा लागु हुनुपर्ने हो तर राजनीतिक दलहरूसँग जोडिएका र नजोडिएका व्यक्तिहरूलाई फरक फरक ढँगले कानुनको प्रयोग गरिएको छ । भ्रष्टाचारमा जोडिएका राजनीतिक दलका नेताहरू पूर्व प्रधानमन्त्री र पूर्व मन्त्रीहरूलाई कानुनले छुँदैन भन्ने प्रमाण त ललिता निवास जग्गा प्रकरणमा मुछिएका पूर्व प्धानमन्त्रीद्वय माधव नेपाल र बाबुराम भट्टराइलाई दाहाल सरकारले उन्मुक्ति दिएकोले कानुन सबैका लागि बराबरी होइन । सानाका लागि मात्र हो भने प्रमाणित भएन र ?

सेवा प्रवाह छरितो बनाउन अध्यादेश : मन्त्री भण्डारी

कैलाली । उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्तिमन्त्री दामोदर भण्डारीले सेवा प्रवाहलाई छरितो र प्रभावकारी बनाउन अध्यादेशमार्फत केही ऐन संशोधन गरिएको बताएका छन् । कैलालीको धनगढीमा सिप तथा रोजगार मेला उद्घाटन गर्दै मन्त्री भण्डारीले कामकारबाहीको प्रक्रिया छरितो र अनलाइनबाट सेवा दिने व्यवस्थासहित केही ऐन अध्यादेशबाट संशोधन गरिएको बताए । तर, अनलाइन सेवा र दर्तालाई छरितो र सहज बनाउन खोज्दा विपक्षीले अध्यादेशको विरोध गरेको उनको आरोप छ ।

'विनियोजन शीर्षक कार्यान्वयन गर्न ब्युरोक्रेसीले ६ महिना लगाउँछ, अहिले सात दिनभित्र फाइलमा निर्णय गर्ने भनेको छ । सात दिनभित्र कुनै पनि फाइल अगाडि बढाउनुपर्नेछ, नभए कारबाही गरिने भनेको छ,' मन्त्री भण्डारीले भने, 'अनि यसलाई पास हुन दिँदैनौँ भनेको के?' उनले भने ।

विगतमा नेपाल सरकार भनेको 'मन्त्रिपरिषद्' भन्ने व्याख्या रहेकोमा अहिले मन्त्रीस्तरीय निर्णय गर्न सकिने व्यवस्था अध्यादेशमार्फत गरिएको उनको तर्क थियो । नीतिमा सुधार गर्न खोज्दा यसलाई प्रतिष्ठाको विषय बनाएर सरकारले संसद् छलेर अध्यादेश ल्यायो, पास हुन दिँदैनौँ भनेको भन्दै भण्डारीले प्रतिपक्षी दलहरूप्रति आक्रोश व्यक्त गरे ।

'हिजो राजनीतिकेन्द्रित अध्यादेश हुन्थे । अहिले नीतिगत सुधारका लागि आएका छन् । त्यसमा निजी क्षेत्रले स्वागत गरेको छ । नीतिगत सुधार गरेर नेपालको पुँजी र प्रविधि प्रवर्द्धन गर्न खोजेका छौँ,' मन्त्री भण्डारीले भने, 'सुकुमवासी, भूमिहीन, अव्यवस्थित बसोबासीलाई जग्गाधनी बनाऔँ भन्दा यो अध्यादेश आवश्यक छैन, अनि गर्नुपर्ने के ? भ्रष्टाचार रोकौँ, प्रविधिमैत्री बनाऔँ, फाइल दर्ता गर्नेबित्तिकै स्वतः दर्ता हुने विषय पश्चगामी हुन्छ भने अग्रगमन भनेको के हो ? यसमा पनि साउने आँखाको चस्मा चलाउने हो भने सरकारले गर्नुपर्ने के हो?'

मन्त्री भण्डारीले कुनै पनि व्यवसायले २० प्रतिशतभन्दा बढी मुनाफा राखेर कमाउन नपाउने भन्ने आजको खुला बजार अर्थतन्त्रमा यो स्वाभाविक छ ? भन्दै प्रश्न गरे । 'सात सय प्रतिशत नाफा कमाउन हाम्रा कानुन बन्देज छन् भने त्यसलाई फुकाउनु राम्रो हो कि नराम्रो ?' उनले भने, 'आज दुनियाले सात सय प्रतिशत नाफा कमाइरहेको छ । हाम्रा कानुनले २० प्रतिशतको ब्यारियरले नेपाल समृद्धिको आकांक्षा खोजिरहेको भन्छौँ । अनि यो काम गरौँ भन्दा अध्यादेशलाई कुनै पनि हालतमा पारित हुन दिन्नौँ भन्छन् ।'

मन्त्री भण्डारीले कोरोनाका कारण धर्मराएको पुँजीबजारलाई उकास्ने प्रयास भइरहेको जिकिर गर्दै सिप, दक्षता बढाउन सके नेपालको श्रमबजार योभन्दा समृद्ध र बलियो बन्ने बताए ।

औद्योगिक प्रदर्शनी गर्दै उद्योग तथा व्यवसायी महासंघ

काठमाडौं । नेपाल उद्योग तथा व्यवसायी महासंघले औद्योगिक प्रदर्शनी गर्ने भएको छ । महासंघले आफ्नो वार्षिकोत्सवको अवसर पारेर उक्त प्रदर्शनी गर्न लागेको हो । देशभित्र रहेका लघु तथा घरेलु, साना-मझौलादेखि ठुला उद्योगबाट उत्पादित वस्तुहरूको बजारीकरण गर्न औद्योगिक प्रदर्शनी गर्न लागिएको महासंघका संयोजक भागीरथ सापकोटाले जानकारी दिए ।

'लामो समयको आर्थिक मन्दीका कारण अहिले उद्योगी-व्यवसायीको मनोबल खस्किँदो अवस्थामा छ,' उनले भने, 'औद्योगिक वातावरण निर्माण गर्दै देशभित्र आर्थिक गतिविधि चलायमान बनाउन औद्योगिक प्रदर्शनी गर्न लागिएको हो । 'चैत ८ र ९ गते बबरमहलमा महासंघको वार्षिक साधारणसभा गर्दै छौँ,' उनले भने, 'सोही अवसरमा देशभरका उद्योगी-व्यवसायीलाई उपस्थित गराई उहाँहरूले उत्पादन गरेका वस्तुलाई प्रदर्शनीमा राख्नेछौँ ।' साथै, उक्त स्थललाई वस्तु उत्पादक र खरिदकर्ताको जमघटस्थल बनाइने सापकोटाको भनाइ छ ।

प्रदर्शनीमा पूर्वमेचीदेखि पश्चिम महाकालीसम्मका साना-मझौला किसानदेखि ठुला उद्योगी-व्यवसायीले उत्पादन गरेका वस्तु रहने मेला उपसमितिका संयोजक गोपाल खनालले जानकारी दिए । 'मेलामा साना, लघु तथा घरेलुदेखि मझौला र ठुला गरी सयभन्दा बढी स्टलहरू राख्दै छौँ,' उनले भने, 'कर्णालीमा पाइने जिम्बु, यार्चा, शिलाजितदेखि पूर्वको छुर्पी, अलैँचीदेखि चिया-कफीसम्मका स्टल रहनेछन् ।' साथै, उक्त मेलामा हरेक क्षेत्रका ठुला उद्योगहरूको उत्पादनसमेत बिक्री तथा प्रदर्शनीमा राखिने उनले जानकारी दिए ।

विगतको...

राखेको हो ।

सम्पत्ति शुद्धीकरण र आतंकबारी गतिविधिमा वित्तिय लगानी नियन्त्रण गर्न नेपाल असफल रहेको थियो । ११ वटा प्रभावकारी सूचकहरू मध्येका कुनैपनि नेपालले उच्च वा पर्याप्त मूल्यांकन प्राप्त गर्न सकेन । गैर बैकिङ क्षेत्र, सहकारी क्यासिनो, बहुमूल्य धातुका व्यापार, घरजग्गा कारोबारीको नियमन कमजोर रहेको ठहर प्रतिवेदनले गरेको छ । बैंक तथा वित्तिय संस्थाहरूबाट फाइनान्सियल इन्टिलिजेन्स युनिटमा गरिने रिपोर्टिङ्ग प्रणालीमा सुधार गर्नुपर्ने देखिएको छ । सरकारले सुधारका लागि प्रयास गरेको दाबी गरेपनि कार्यान्वयन कमजोर भएकाले नेपाल फेरी एफएटीएफको निगरानीमा परेको हो ।

एफएटीएफले सार्वजनिक गरेको प्रतिवेदन २०२४ को भएको र त्यसबेला माओवादी केन्द्रका अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल प्रधानमन्त्री रहेका थिए । दाहालले मुलुकको विकासको लागि आफूले महत्वपूर्ण कार्य गरेको बताउँदै आएका भएपनि एफएटीएफको प्रतिवेदनले दाहाल नेतृत्वको सरकारले कुनै पनि सुधारका कार्य गर्न नसकेको प्रष्ट पारिदिएको छ । पछिल्लो समयमा दाहाल सरकारको विरूद्धमा हात धोएर लागि परेका भएपनि विगतको उनको १८ महिनाको नेतृत्वको सरकारले अपराधिक गतिविधिलाई नियन्त्रण गर्न नसकेको र आर्थिक क्षेत्रमा कुनै सुधार नगरेको हुनाले नै नेपाल ग्रे लिष्टमा परेको हुनाले दाहाल कुन मुखले सरकारको विरोध गरिरहेको छ ?

आफ्नो...

रवि लामिछानेका विरूद्ध कहिँकतै उजुरी नपरेको बताएका र नेपाल प्रहरीका महानिरीक्षक बसन्त बहादुर कुँवर र तत्कालिन महान्यायाधिवक्तालाई समेत त्यसै अभिव्यक्ति दिनमात्र लगाएका थिएनन तत्कालिन महान्यायाधिवक्ता दीनमणि पोखरेललाई महन्यायाधिवक्ता कार्यालयबाट पत्र नै लेख्न लगाएर समितिमा बुझाउन लगाएका थिए । दाहालले आफूले गरेका अपराध लुकाउनका लागि अहिले केपी ओली नेतृत्वको सरकार असफल सावित भएको बताउँदै आएका भएपनि तथ्य र प्रकरणले त्यस्तो देखाउँदैन । माओवादी केन्द्रका सांसदहरूले एफएटीएफले नेपाललाई ग्रे लिष्टमा राखेको हुनाले प्रधानमन्त्री ओलीले राजिनामा दिनुपर्दछ भन्ने आफैँमा हास्यास्पद रहेको छ । २०२४ मा आफ्नै पार्टीका अध्यक्ष प्रधानमन्त्री रहेका बेलाको प्रतिवेदन सार्वजनिक भएकाले त्यसलाई तोडमोड गर्न अरूलाई आरोप लगाउनुको अर्थ के ?

वैदेशिक...

यो आपत्कालीन अपिल पहिलो पटक राष्ट्रपति डोनाल्ड ट्रम्पको संघीय सरकारलाई पुनः संरचना गर्ने मुद्दा सर्वोच्चमा पुगेको हो । जसमा विभिन्न सरकारी निकायहरूमा ठूलो मात्रामा बजेट कटौतीसमेत समावेश छ । यो मुद्दाले न्यायाधीशहरूलाई कार्यकारी शाखामा ट्रम्पको शक्ति केन्द्रित अभ्याससँग अदालत जोडाएको छ ।

साइवर अपराधबाट बचौं ।

- सामाजिक सञ्जाल वा अन्य माध्यममा अश्लील श्रव्य, दृष्य वा श्रव्यदृष्य पोष्ट वा शेयर, लाईक नगरौ,
- सामाजिक सञ्जालमार्फत कसैको चरित्रहत्या नगरौं,
- सामाजिक सञ्जालमार्फत अमर्यादित कार्य नगरौं,
- सामाजिक सञ्जाल मार्फत गालीगलौज नगरौं,
- सामाजिक सञ्जालमा भ्रमपूर्ण सूचना तथा समाचार नराखौं,
- विद्युतीय माध्यममार्फत कुनै ठगी नगरौं ।

यस्तो कार्य गर्ने गराउनेलाई कानूनी कारवाही हुन्छ । कानूनी कारबाहीबाट आफू पनि बचौं, अरुलाई पनि बचाऔं ।

नेपाल सरकार
विज्ञापन बोर्ड

सम्पादक/प्रकाशक : देवेन्द्र चुडाल • कार्यालय : बुद्धनगर, काठमाडौं • फोन : ४७९०२९५, मो. : ९८४१२५४८८५ • इमेल : devendrachudal@gmail.com • मुद्रण : सुनगाभा प्रिन्टिङ प्रेस, बागबजार